- 62 -

CUM’A SÛRESİ

Mushaftaki sıralamaya göre kitabımızın 62., nüzûl sıralamasına göre 110., mufassal kısmının dördüncü sûreler grubunun ikinci sûresi olan Cum’a sûresi, Medine’de nâzil olmuş olup âyetlerinin sayısı 11’dir.

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla”

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Salât ve selâm Allah’ın Rasûlü’ne, O’nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

Sûrenin adı, 9. âyette geçen Cuma kelimesinden alınmıştır. Sûrede Cuma, Cuma namazı, Cuma hutbesiyle ilgili hükümler anlatılmakla birlikte, sadece Cuma namazı anlatılmış değildir. Sûrenin ilk 8 âyeti hicretin 7. yılında, muhtemelen Hayber’in fethine rastlayan bir dönemde nâzil olmuştur. Yahudilerin son kalesi olan Hayber’in düşüp Yahudilerin kolu kanadı kırılışından sonra Rabbimizin bu derbeder topluma son defa seslenişini ihtiva eden bu âyetlerin indiği rivâyet edilir. Sûrenin nüzul sebebine, 11. âyette yer alan, “Onlar bir ticaret ya da bir oyun ve eğlence gördükleri zaman ona akın ettiler ve seni ayakta bıraktılar” ifadesiyle işaret edilmiştir. Muteber kaynaklarda verilen bilgilerden anlaşıldığına göre Medine’de böyle bir hadise gerçekleşmiştir. İnşallah yeri geldiğinde bilgi vereceğim.

Konu ile ilgili bu ve benzeri rivâyetler sûrenin nüzul sebebine ışık tuttuğu gibi, aynı zamanda sûrenin nüzul yılı konusunda da bilgi vermektedir. Çünkü sözü edilen kıtlık hicretten sonra meydana gelmiştir.

Sûrenin, Cuma’yı konu edinen son üç âyetinin hicretten hemen sonra indiği rivâyet edilir. Zira Allah’ın Resûlü Medine’ye gelişinin beşinci günü Cuma namazı kıldırmış ve bu âyetler namaz esnasında meydana bulan bir hadise

üzerine inmiştir. Müslümanlara bir toplantı esnasında nasıl davranılması gerektiği konusunda tebliğde bulunulmuştur.

Sûrenin iki ayrı bölümü iki ayrı zamanda, iki ayrı dönemde nâzil olduğu için, konuları da, muhatapları da farklıdır. İlk sekiz âyetin muhatabı Yahudilerdir. Yahudiler Mekke'de zuhur eden İslâm dâvetini önlemek için yoğun bir çabanın içine girmişlerdi. Son elçi kendi içlerinden çıkmadı, vahiy kendilerine gelmedi diye Ben-i Kaynuka, Ben-i Kureyza, Ben-i Nâdir Yahudileri var güçleriyle bu dini yok etmek, bu dâveti boğmak için çırpındılar. Arap kabilelerini Rasulullah'a karşı kışkırttılar. Araplara, peygamberle mücadele yöntemleri ulaştırdılar.

Din, vahiy konusunda kendilerinin yetkili olduklarını, Allah'ın yeryüzünde hiç kimseye vahiy göndermediğini, Muhammed'in (a.s) bir yalancı olduğunu, ona inanmamaları gerektiğini ısrarla empoze ettiler. Altı-yedi yıl süren tüm bu çabaları Allah'ın hak dini karşısında başarısız kalmış, daha sonra Ahzâb savaşında bozguna uğramışlar ve artık Medine'de tutunamayacaklarını anlayınca Hayber'de toplanmışlardı. Bu âyetlerin nâzil olduğu günlerde orada da dayanamayıp bizzat kendi arzularıyla, kendi başvurularıyla İslâm ümmetinin egemenliğini kabul edip Müslümanların zimmeti altına girerler. İslâm'ın adını bile duymaya tahammülü olmayan bu insanlar, zilletin zirvesinde bir hayata razı olurlar. İşte böyle bir atmosferde nâzil olan bu sûresiyle Rabbimiz, belki son kez Yahudilere seslenerek onları imanâ, İslâm'a, kurtuluşa çağırır. Belki de bu, Rabbimizin onlara tanıdığı son fırsat, son ikazdı.

Bu hitabede, bu ikazda şu üç nokta vurgulanır: "Ey Yahudiler, sizler bu elçimi tanıyorsunuz. Sizler yanınızdaki, elinizdeki kitabın, Tevrat'ın tasdikçisi olarak gönderdiğimiz bu peygamberi öz evlâdınızı tanıdığınız gibi tanıyorsunuz. Sizden başkalarının yanında olmayan bir bilgiye sahipsiniz. Mûsâ'yı tanıyor, Tevrat'ı biliyorsunuz. Avucunuzun içi gibi bildiğiniz, tanıdığınız, son elçimi bekleyenler, yolunu gözleyenler, onun gelişiyle putperestlere galip geleceğini ümit edenler sizler değil miydiniz? İşte beklediğiniz peygamber karşınızda duruyor. Üstelik Mekke'den Medine'ye ayağınıza kadar gelmiş, hicret etmiştir. Gelin tarih içinde bundan önce yaşadığınız o derbeder hayattan kurtulmak, eski izzet ve şerefli günlerinize kavuşmak için bu son fırsatı kaçırmayın," buyurarak, Rabbimiz o günkü İsrail oğullarının artığı olan Yahudileri son peygamberine ve ona gönderdiği son kitabına imanâ dâvet eder.

O güne kadar tarihte kendilerine pek çok peygamberler gönderilmiş, pek çok kitaplar gönderilmişti. Allah'ın hak kitapları Tevrat, Zebur ve İncil hep bu topluma gönderilmişti. Allah ısrarla o güne kadar bunları sürekli uyarmıştı. Ama bu toplum peygamber bilgisine, vahiy, kitap bilgisine sahip oldukları halde kendilerine gönderilmiş kitapları hep arkalarına atmış, Allah'ı unutmuş ve

Allah'ın gönderdiği peygamberleri yalanlamış veya şehit etmişlerdi. Hep böyle bir karakter sergilemişlerdi. Ellerinde kitapları olmasına rağmen kitapla ilgisiz bir hayat yaşamayı yeğlediklerinden dolayı, bilhassa kölelik psikozuna düşmeleri sebebiyle hayatları boyunca rezil ve aşağılık bir hayat yaşam sürmüşlerdi.

"Ey Yahudiler, sizler bu son elçinin kendi kavminiz içinden değil de ümmî diye tahkir ettiğiniz başka bir toplum içinden çıkarıldığı için onu reddediyorsunuz. Bu bâtıl bir iddiadır. Ümmîler içinden asla bir peygamberin gelmeyeceğini, gelemeyeceğini iddia ediyorsunuz. Halbuki işte görüyorsunuz ki Allah o bildiğiniz, tanıdığınız peygamberi ümmîlerin içinden çıkarmış ve onun aracılığıyla size mesajını sunmaktadır. İnsanları küfürden, şirkten, isyandan, günahlardan, sapıklıklardan tezkiye ederek, arındırarak onlara doğru yolu göstermektedir. Bu Allah'ın bir lütfudur, bir nîmetidir ve onu dilediğine verir. Gelin akıllarınızı başınıza alın da, bu konuda Allah'a akıl vermeye kalkışmayın. "Şuna vermeliydin, buna göndermeliydin ya Rabbi!" diye O'na yol göstermeye kalkışmayın."

"Sizler Tevrat'ı yüklenen kimseler olarak asla O'nun kıymetini bilemediniz. Kitaba karşı sorumluluğunuzu yerine getiremediniz. Kitabı yüklendiğiniz halde onun içindekilerden habersiz bir hayatın adamı oldunuz. Sırtındaki kitapta nelerin yazılı olduğunun farkında olmayan merkeplere benziyorsunuz. Kitabınızdan habersiz bir hayat yaşamanızın tabii sonucu olarak kendinizin Allah'ın sevgili kulları olduğunuzu, asla cehenneme uğramayacağınızı iddia ediyor, bunlarla avunmaya çalışıyorsunuz. Eğer bu iddianızda samimi olsaydınız, ölümden bu derece korkmamanız, hayatı bu derece sevmemeniz, dünyaya bu derece yapışkan olmamanız gerekecekti. Halbuki işte hayatınız… Ölüm korkusundan ötürü hep yenilgiyi sineye çeken, hep zillet içinde bir hayatı kabul eden bir karakter sergiliyorsunuz."

Bu birinci bölümden birkaç yıl sonra nâzil olan ikinci bölümde de, Yahudilerin "Yevmu's Sebt" gününe mukabil olarak Müslümanlara Cuma gününün bağışlanması sebebiyle -Allah en iyisini bilir- bu iki bölüm birleştirilip bir sûre haline getirilmiştir. Bu bölümde de Müslümanların, Yahudilerin "Yevmu's Sebt" gününe karşı takındıkları tavır gibi Cuma gününe bir tavır takınmamaları uyarısında bulunulur. Allah'ın Resûlü hutbedeyken, bir ticaret kervanının sesini işiten Müslümanlar 12 kişi hariç mescidi terk edip Rasulullah Efendimizi ayakta yalnız bıraktılar. Bu sebepten dolayı Cuma günü Cuma namazı için ezan okunduğu andan itibaren her türlü iş, her türlü meşguliyet ve alış-veriş haram kılınıyor.

Evet, Sûrenin konusu, peygamber efendimize gönderilen vahyin insanlara yol gösterici özelliği ve cuma namazıyla ilgili hükümlerdir. Yine sûrede esma-i

hünsâdan dört isim yer almaktadır. Sûre, önceki sûreler gibi Allah'ı tesbih ve sürekli gündemde tutma emriyle başlar. Daha Rabbimizin ümmî bir toplum içinden peygamber seçip göndermesinin sebepleri ve dolayısıyla peygamberin görevleri, misyonu açıklanır. Bu görevlerin, Allah'ın âyetlerini insanlara okuması, onları maddî ve manevî temizliğe teşvik etmesi, onlara kitabı ve kitabın pratik uygulaması olan hikmeti öğretmesidir. Elbette peygamberin insanlığa yönelik bu görev ve hizmetleri hem kendi dönemi insanlarını, hem de daha sonra gelecek toplumlara şâmil olacaktır.

Sûrenin bu konu ile ilgili âyetlerinde peygamberlerin görevleri Resûlullah Efendimizin şahsında ifade edildikten sonra önceki ümmetlerden Yahudilere gönderilen emirlerin onlar tarafından samimiyetle benimsemediği ifade edilerek bu tür davranışlar içinde olanlar, sırtlarında Tevrat taşıyan, ama taşıdıkları kitabın sorumluluğundan habersiz olan merkeplere benzetilmiştir. Allah'ın sevgilileri ve dostları olduklarını söyledikleri halde dostlarından gelen hayat programından habersiz yaşayan Yahudilerin samimiyetsizlikleri ortaya konarak hem onlar hem de Kur'an'ın muhatapları olan Müslümanlar uyarılmaktadır. Ey Müslümanlar, sakın sizler de kitabınıza o Yahudiler gibi davranmayın uyarısı yapılmaktadır.

Sonra yine Yahudilere dönüp; "sizler eğer Allah'ın dostları ise-niz, bu iddianızda samimi iseniz, niye dostunuza kavuşmak üzere ölümü temenni etmiyorsunuz?" buyurulmaktadır. Kitabımızın Bakara sûresinin de beyanıyla aslında Yahudiler Rabbimize karşı samimiyet-siz davrandıkları ve O'nun elçilerine ve kullarına zulmettikleri için öl-meyi ve büyük hesap gününe intikal etmeyi hiçbir zaman istemeyen bir psikolojiye sahiptirler. (Bakara 94-96)

Sûrenin son üç âyetinde, Cuma vakti gelince işi gücü bırakıp zikre koşma emredilirken, namaz bittikten sonra da dağılıp Allah'ın fazlu keremine sığınarak rızık arama izni verilmektedir.

Yine bu sûrede Müslümanlığın vahye teslim olmaksızın, vahyi tanıyıp onunla hareket etmeksizin asla mümkün olmayacağı, olamayacağı, kulluğun sadece boş bir iddia veya amelsiz bilgiler yığını değil, bu bilgilerin yaşanması olduğunu ortaya koyar.

Sûre ile alâkalı bu mukaddimeden sonra inşallah âyetleri tek tek tanımaya başlayabiliriz. Rabbim gereği gibi anlayıp aktarmayı nasip buyursun.

1. "Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar, hükümran, çok kutsal, güçlü ve Hakim olan Allah'ı tesbih ederler."

Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih eder. Melekler, yıldızlar, ay, güneş, bitkiler, semâ, arz, tüm varlıklar Allah'ı tesbih eder. Tüm varlıklar Allah'ı gündemde tutar. Tüm varlıklar Allah'ın ken-dileri için çizdiği program dahilinde, Allah'ın belirlediği yörünge istikâmetinde hareket ederek, Allah yasalarına boyun bükerek Allah'ı tes-bih ederler. Sürekli Rabblerini gündemde tutarak, Allah'ın emirlerine boyun bükerek, Allah'ın yasalarına itaat ederek, Rabblerinin emirlerini yerine getirme konusunda görevli olduklarını, kul olduklarını bir an bile unutmayarak Allah'ı tesbih ederler.

Tüm varlıklar kuldur. Bu varlıklar ne kadar büyük, ne kadar yüce, ne kadar da günahsız olurlarsa olsunlar, onların Allah karşısındaki konumları kulluktan başka bir şey değildir. Allah'ın yarattığı mahluklar ne kadar cesîm olurlarsa olsunlar, ne kadar da yüce varlıklar olurlarsa olsunlar, yine de kuldurlar. Kul ne kadar yüce olursa olsun, yine de yaratıcısına muhtaçtır. Âbid her yerde, her zaman ve mekânda yine âbid, Mabûd da Mabûd'dur. Yaratılmış olan herkesin ve her şeyin yaratıcı karşısında konumu kulluktur. Tüm varlıklar zerre kadar bir gurur ve kibre kapılmadan Rabblerine kulluk yapıyor, Rabblerini tesbih ediyor, Rabblerini azametine uygun sıfatlarıyla tanıyor, noksan sıfatlardan tenzih ediyor, yerdeki ukalâların saygısızlıklarından ötürü de sıfatlarıyla tanıdıkları Rabblerinden özür diliyorlar.

Allah Meliktir, Kuddüs'tür, Azîzdir, Hakimdir. Yahudiler peygamberliği bize göndermeliydi, elçiyi bizden seçmeliydi diye O'nu şartlandırmaya çalışsalar da, Allah Meliktir. Göklerde ve yerde ne var-sa hepsinin mülkü O'na aittir. Göklerin ve yerin mutlak Mâliki O'dur. Göklerde ve yerde tek egemen, yegâne tasarruf sahibi O'dur. Gökler-de ve yerde hiç bir güç O'nun önüne geçemez, hiçbir güç O'nu etkisi altına alamaz, hiçbir güç O'nun yetki sahasına giremez, hiçbir güç O'-nun yetkilerini sınırlandıramaz. Sizler O'nun tebaâları, kulları ve köleleri iken, O'na karşı gelme, O'nun kararlarını gözden geçirme gücüne sahip değilken, nasıl oluyor da O'nu yönlendirmeye, şartlandırmaya çalışıyorsunuz? Nasıl oluyor da peygamberliği falanlara filânlara değil de bize vermeliydi demeye çalışıyorsunuz? Kim verdi bu yetkiyi size?

Allah Kuddüs'tür. Her türlü noksanlıklardan, her türlü kusurlardan münezzehtir. O'nun aldığı kararlarda herhangi bir yanılgı söz konusu değildir. Hiçbir lekesi olmayan, temiz ve pâk olandır. Onun sizin adınıza aldığı kararlar da mükemmel ve tertemizdir. Sizin için belirlediği hayat programı da övgüye, takdise lâyıktır.

Allah, Azîzdir. Her şeye güç yetiren mutlak güç sahibi, her konuya hakim olan mutlak hâkimiyet sahibi, mutlak otorite sahibidir. Hiç kimsenin kendisine galip gelemeyeceği, hiçbir şeyin kendisini aciz bırakamayacağı yenilmez ve yanılmaz bir Allah'tır. Öyle bir Azîz ki, izzetine kimse toz konduramaz. Öyle

bir Azîz ki, sahasına kimse gire-mez. Öyle bir Azîz ki, aldığı kararları hiç kimse gözden geçiremez. Öyle bir Azîz ki, yönetimine hiç kimse karışamaz. Hâkimiyeti, gökleri ve yerleri idaresi konusunda hiç kimse O'na ortaklık iddiasında bulu-namaz. Rubûbiyeti ve ulûhiyeti konusunda ortağı olmayan, vekilleri, yetkilileri, yardımcıları olmayan bir Allah'tır. Peygamberini seçerken, Kitabını gönderirken, emirlerini indirirken hiç kimsenin etkisi altında kalmayan, göklerde ve yerde ne varsa her şeyin sahibi olan bir Allah-tır.

Aynı zaman da Hakimdir de Allah. Hikmet, hâkimiyet sahibidir. Ne buyurmuş, neyi emretmiş, neyi yasaklamışsa, ne yapmış, ne yaratmış, kimi elçi seçmişse, yani kendisinden ne tecelli etmişse, mutlaka her şeyi hikmetlidir. Kadın şöyle giyinmeli, erkek böyle giyinmelidir mi dedi? Mutlaka bir hikmeti vardır. Toplumda kısası uygulayın mı de-di? Hukukunuz şöyle olsun, eğitiminiz böyle olsun, kazanmanız, harcamanız, geceniz, gündüzünüz şöyle olsun mu dedi? Çocuklarınızı şöyle eğitin, hanımlarınızla şöyle bir ilişki kurun, komşularınıza şöyle davranın, içki içmeyin, zina etmeyin, fâizden uzak durun mu dedi? Allah ne dedi, ne yaptı, ne yapmanızı ve ne yapmamanızı istediyse, bilesiniz ki hepsinde mutlaka bir hikmet vardır.

Göklerde ve yerde ne varsa, işte bu sıfatların sahibi olan Allah'ı tesbih ederler. Öyleyse göklerdekiler ve yerdekiler gibi kul olan bizler de, onların kervanına katılıp Rabbimizi tesbih edeceğiz. Biz de Rabbimizi gündeme alacağız. Şu sayılan sıfatlarıyla Rabbimizi tesbih edeceğiz. "Ya Mâlik! Ey Mâlikim! Ey sahibim! Ya Kuddüs! Ey benim için en kutsal olan, tek kutsal olan! Ey hayatımda tek kutsadığım! Ey kararları, yasaları gözden geçirilmez olan Rabbim! Ya Azîz! Ey mutlak güç ve kudret sahibi! Ey hikmet sahibi! Ey yaptığı her şeyi belli bir hikmetle yapan! Ey hayatımı kendisine sormam gereken! Ey hayatıma hakim olan!" diyerek Rabbimizi tesbih edecek ve bu tesbihimize göre bir hayat yaşayacağız.

2. "Ümmîler (Kitapsız) kimseler arasından, kendi-lerine âyetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O'dur. Onlar, daha önce, şüphesiz apaçık bir sapıklık içinde idiler."

İşte bu hikmetinin gereği olarak ümmîlerin arasından bir elçi göndermiştir Rabbimiz. Ümmîlerin içinden şerefli bir elçi seçmiştir. Kendilerinden birini onlara elçi gönderdi. Tabii o ümmîler ilk planda Mekke ve civarındaki kabilelerdir. Doğrusu onlar herhangi bir felsefi akımın içine girmemişlerdi. Daha önce kendilerine kitap ve peygamber gönderilen Yahudi ve Hıristiyanlar gibi bağnaz bir özelliğe de ulaşmamışlardı. Tamamen bilgisizce ama özgürce bir hayat yaşıyorlar, keyiflerine göre takılıyorlar ve kendilerinin bağlanıp kaybetmekten korktukları bir düşünce sistemleri, bir inanç manzumeleri yoktu. İşte bunlar arasından Muhammed (a.s) kendilerine elçi gönderildi.

Anasından doğduğu gibi kalan; yeni bir bilgi edinmemiş olan; okuma-yazma bilmeyen. "Ümm" kelimesinin ism-i mensubu "ümm"e mensup olan, Arap dilinde "ümm"; anne, bir şeyin aslı gibi anlamlara gelir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamber (s.a.s) da ümmî diye vasfedilir. Onun neden bu vasıfla vasıflandığı konusunda âlimler birkaç ihtimal zikrederler:

a- Bu kelime ile anneye nispet kastedilmiştir. Sanki doğduğu hal üzere kalmış; yeni bilgiler elde ederek asli fıtratının değişmediği kastedilmiş olabilir.

b- Arap milletine mensup olduğuna işaret edilmiş olabilir.

c- Mekkeli anlamında kullanılmış olabilir. Çünkü Mekke'nin isimlerinden biri Ümmü'l-Kura idi.

Resûlullah (s.a.s)'in kendisine vahiy gelinceye dek okuma-yazma bilmediği tüm âlimler tarafından kabul edilmektedir. Nitekim bu durum şu âyette de açıkça ifade edilmektedir: "Sen bundan (Kur'ân'-dan) evvel hiç bir kitap okur değildin. Elinle de onu yazmadın. Böyle olsaydı (hak ve hakikati) iptal (ve inkâr) edenler elbette şüphelere dü-şerlerdi"
(Ankebût,48)

Ancak kendisine vahiy geldikten sonra okuma-yazmayı öğre-nip öğrenmediği konusunda farklı görüşler vardır. Burada bunun münakaşasına girmek istemiyorum.

'Ümmî', anneye mensup, anasından doğduğu gibi kalan, oku-ma-yazma bilmeyen demektir. 'Ümm' anne demektir ki, 'ümmî' anne-ye nispet edilen şeydir. Kavram olarak 'ümmî', yalnızca okuma-yaz-ma yoluyla elde edilen bilgileri bilmeyen, doğal hali üzere kalan kişiyi anlatır. 'Ümmî' kelimesi, anneye nispet edilmesi sebebiyle, hem gön-lünü kitabî bilgilerle doldurmamış kişiyi ifâde eder, hem de saflığı, ya-ratılış berraklığını ve anne merhametini dile getirir. Annesinin kendi-sine verdiği bilgilerle yetinmiş, okuma-yazma bilmeyen ve bu yolla el-de edilebilecek kitabî bilgileri öğrenmeyen, zihni parlak, annesine nis-bet edilen kişilere 'ümmî' denilir.

Kırk yaşına kadar okuma-yazma öğrenmeyen ve bu yolla elde edilen bilgilere ulaşmayan, devrinin entelektüel bilgi ortamında bulun-mayan bir insan, Kur'an gibi mûcize ve insan üstü bir kitabı insanlara anlatıyor, onlara ahlâkın ve davranışların en güzelini öğretiyor, onları iyiye ve doğruya sevk ediyor, onları en güzel şekilde yönetiyor. Onun peygamber olarak gönderildiği toplumu, kitabî bilgiden, okuma-yazma kolaylığından uzak olan bu insanları, hatta binlerce insanı, en kötü durumdan çıkarıyor, onları yirmi yıl gibi kısa bir sürede

yetiştiriyor, eğitiyor ve onları çağlar boyunca gelebilecek topluluklar içerisinde tek örnek haline getiriyor. İşte bu, Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in peygamberliğinin 'vahy' kaynaklı olduğunu göstermek içindir.

Peygamberliği ve vahy kurumunu anlamayanlar veya anlamak istemeyenler, peygamberlerin kendi zamanlarının en bilgili, o gün ge-çerli olan bütün ilimleri bilen kişiler olmaları gerektiğini sanırlar. Hal-buki gerçek onların sandığı gibi değildir. Peygamberler, duyularla ve akılla elde edilen bilginin değil, duyular üstü, yani vahyden kaynakla-nan bilginin tebliğcileridir. Onların sahip olduğu bilgi, akıl dışı değildir, fakat akıl ve idrâk üstüdür. Onların haber ve bilgi kaynağı 'vahy'dir.
Peygamberler, yeni bir din icatçısı değil, kendilerine bildirilen vahy'i insanlara açıklayan, öğreten ve uygulayan kimselerdir. Dolayısıyla onların da diğer bilginler gibi yazılı ve sözlü entelektüel bilgiye ulaş-maları gerekmez.

Kur'an, Hz. Muhammed'in ümmî bir peygamber olduğunu vur-guluyor. Bu sıfat O'nun için bir eksiklik değil, bilakis bir mûcizedir. O-nun, yerine getirdiği görev ve bunun sonuçları, şüphesiz okuma-yaz-ma bilmeyen, birtakım pratik bilgilerden yoksun kimselerin yapacağı iş değildir. Bu faâliyet, ancak kendisine 'vahy' gelen bir nebînin işidir. Kur'an'ın, Peygamber'in ümmîliğini vurgulaması, o günkü Yahûdilerin anlayışlarına da bir cevaptır. Çünkü o günkü Yahudileri, kendilerinden olmayanları küçük düşürücü bir sıfat olarak 'ümmî' diye çağırıyorlardı.

Kur'an, inkârcıların 'Kur'an'ı o yazıyor, sonra da bize okuyor' gibi birtakım tenkitlerini önlemek için, Peygamberimizin daha önce böyle şeyleri okumadığını vurguluyor:

"Bundan önce sen hiç kitap okuyan değildin ve onu sağ elinle de yazıyor değildin. Böyle olsaydı, bâtılda olanlar şüpheye kapılırdı."
(Ankebût, 48)

İşte, bâtılda olanların Kur'an hakkındaki şüphelerini reddetmek ve onun vahy yoluyla geldiğini göstermek için, 'ümmî' bir peygambere inzâl edilmişti (gönderilmişti). İlk vahy geldiğinde Cebrâil (a.s.) Hz. Muhammed'e 'oku!' dediği zaman, o, *'ben okuma bilmem'* cevabını vermişti. Bu emir, üç defa tekrarlandığı halde, hep 'ben okuma bil-mem' karşılığını vermişti. Sonra Cebrâil (a.s.) *"Yaratan Rabbinin adıy-la oku!"* âyetlerini okudu ve Peygamberimiz de tekrar etti. Buradaki okumanın sıradan bir kitabın satırlarını okumak gibi olmadığını, vahyî okumanın farklı bir şey olduğunu hatırlatmak gerek.

Peygamberimiz (s.a.v.) Ramazan hilâli ile ilgili bir konuda; *"Biz ümmî bir ümmetiz; ne yazı biliriz, ne de hesap. Hilâl, şöyle şöyledir..."* buyurarak, bu gerçeğin altını bir kez daha çizmiştir.

(Buhârî, Savm 13, Müslim, Savm, 2)

Kur'an'ın ve onun anlattığı İslâm'ın, vahy kaynaklı olduğu ve asla Hz. Muhammed'in kafasından çıkma şeyler olmadığı konusunda 'ümmîlik' sıfatı son derece önemlidir. Ayrıca, Kur'an'ın ilk muhâtabı câhiliyye insanı da ümmî idi. Ancak, onlardan en üstün nesil olan sa-hâbe toplumu çıkmıştır. Bu da Kur'an'ın vahy kaynaklı olmasının so-nucudur. İşin böyle olması, Kur'an ve İslâm hakkındaki bütün yanlış iddiaları bir tarafa atmamızı sağlıyor. İslâm, Allah'ın dinidir, Kur'an vahye dayanır, Hz. Muhammed (a.s) yüce ve 'ümmî' bir elçidir. Şüp-hesiz ki bugün artık insanlar hakkında ümmîlik sıfatı, pek övücü bir sıfat değildir.

Evet, Kur'an-ı Kerîm'de ümmî kavramı birkaç manâda kullanıl-maktadır:

1- Ümmî, ehl-i kitabın mukabili, zıddıdır. Kendilerine kitap verilmeyenlere ümmî denmektedir. Âl-i İmrân sûresindeki Rabbimizin şu âyeti bunu anlatır.

"Ey Muhammed! Eğer seninle tartışmaya girişirlerse, "Ben bana uyanlarla birlikte kendimi Allah'a verdim," de. Kendilerine Kitap verilenlere ve ümmîlere (kitapsızlara): "Siz de İslâm oldunuz mu?" de, şâyet İslâm olurlarsa doğru yola girmişlerdir, yüz çevirirlerse, sana yalnız tebliğ etmek düşer. Allah kullarını görür."

(Âl-i İmrân 20)

Yine Bakara'nın beyanına göre ümmî, kendilerine Allah tarafından hayat programı olarak gönderilen kitaptan habersiz yaşayan, ben de, biz de kitap ehliyiz, bizim de bir kitabımız var dedikleri, kendilerini bir kitaba izâfe ettikleri halde kitabın içindekileri tanımadan bir hayat yaşayanlara denir. Kitap konusunda anadan doğma olan, sahip oldukları kitabı tanımayan, hattâ okudukları halde, ezberledikleri halde muhtevasından habersiz bir hayat yaşayan kimselere de ümmî denir.

"***Onlardan kimileri de vardır ki, ümmîdirler. Okuma-yazma bilmezler. Kitabı da anlamazlar. Ancak ümni-yelere tâbi olurlar ve sadece zannederler."***

(Bakara 78)

Ümmî, ehl-i kitap içinde kitabı bilmeyen, kitaptan habersiz olan kimselerdir. Bunlar kitaptan haberleri olmadığı, kitabı tanımadıkları için sadece ümniyelerin, hayallerin, zanların, kuruntuların peşine takılırlar. İmanları, amelleri, bilgileri kitabî olmayan, hayatları kitaba dayanmayan, kitap kaynaklı

yaşamayan insanlardır. Bu dinin temel kaynakları olan Allah'ın kitabını ve Resûlü'nün sünnetini bir kenara bırakıp kendilerince bir din, kendilerince bir İslâm ortaya koyanlar, kendi hevâ ve heveslerine tâbi olanlar… Din konusunda, kitap konusunda hiçbir şey bilmeyen kimseler…

Ümmî kelimesinin üçüncü anlamı da, burada olduğu gibi Yahudilerin kendilerinden başkaları, Yahudi olmayanlar için kullandığı bir ifadedir.

"Kitap ehli arasında kantarla emanet bıraksan onu sana ödeyen ve bir lira emanet etsen, tepesine dikilmedikçe onu sana ödemeyen vardır. Bu, onların: "Ümmîlere (Kitapsızlara) karşı üzerimize bir sorumluluk yoktur" demelerindendir. Onlar bile bile Allah'a karşı yalan söylemektedirler."

(Âl-i İmrân 75)

Yahudilerin ümmî diye aşağıladıkları Araplar içinden Allah bir elçi gönderdi ki, bu şerefli elçinin vasıfları şunlardır:

"O peygamber onlara Allah'ın âyetlerini okuyor, Allah'ın âyetlerini izliyor, izlettiriyor." Allah'ın âyetleriyle onlara yol gösteriyor, onlara yol açıyor, müjdeler veriyor, âyetlerle onları uyarıyor, âyetlerle onların gündemlerini belirliyor, ne yapacaklarını, nasıl bir hayat yaşayacaklarını âyetlerle onlara beyan ediyor. Demek ki Peygamberin birinci görevi ümmetine, toplumuna Allah'ın âyetlerini okumak, Allah'tan kendisine gelen âyetleri duyurmaktır. Sonra:

"Bu peygamber onları tezkiye ediyor, temizliyor."

Peygamberin görevlerinden birisi de ümmetini tezkiye etmek, insanları arındırıp tertemiz hale getirmektir. Neden arındırıyor insanları? Küfürden, şirkten, nifaktan, cahiliyeden arındırıyor onları. Onların vicdanlarını, kalplerini, düşüncelerini, niyetlerini, amellerini, aile hayatlarını, sosyal ve içtimaî yaşantılarını, hayat programlarını temizliyor. O vahşi, o bilgisiz insanları Allah'ın istediği en güzel insan tipine ulaştırıyor.

O halde tezkiye, Kitaba ve Peygambere göre bir hayat yaşamaktır. Tezkiye, hayatı Allah'a ve Peygambere danışmadan yaşama biçimi olan Firavunluktan vazgeçmek ve hayatı Allah'ın belirlediği şekilde yaşamak demektir. Yani eğer bir Müslüman yirmi dört saatlik hayatını Allah'ın şu kitabına ve Resûlü'nün sünnetine göre yaşarsa, o kişi hayatını temizlemiş demektir. Bir toplum da hayatını bu kitaba ve bu kitabın pratiği olan Peygamberin sünnetine, hayat anlayışına göre yaşarsa, o toplum da temizlenmiş demektir.

Öyleyse tezkiye, bu kitaba göre bir hayat yaşamaktır. Tezkiye, vahiyle hayat yaşamaktır. Tezkiye, Allah'ın istediği hayatı yaşamaktır. Tezkiye, Allah'a, Allah'ın istediği biçimde kulluk yapmaktır. Tezkiye, peygamber örnekliliğinde

Allah'a kul olmaktır. İşte peygamber onları bu hale getiriyordu. Yine o peygamberin bir başka görevi de:

İnsanlara Allah'ın kitabını ve hikmeti öğretmektir. Toplumuna Allah'ın Kitabının âyetlerini okuyan peygamber, aynı zamanda o kitabın pratiğini, nasıl anlaşılması gerektiğini, nasıl hayata indirgenmesi gerektiği insanlara öğretiyor. Hikmet, kitabın insanlardan istediği salih ameldir. Hikmet, fıkıh anlamınadır. Yani bu kitabın emir ve nehiyleri-nin maksadını kavramak demektir. Kişinin lehinde ve aleyhinde olan şeyleri bilmesi demektir. İşte peygamber, insanlara bu kitabın fıkhını öğretiyor. Bilgisiz olanları bilgili hale getiriyor, cahilleri âlim yapıyordu. Vahşileri medenî, isyankarları kul, zalimleri âdil hale getiriyordu.

Bir başka anlamıyla da hikmet, sünnet demektir. Yani kitabın beyanı, pratiği olan sünnet demektir. İşte bu peygamber onlara Kur'-an'ın pratikte uygulanışını da göstermektedir. O peygamber onlara Allah âyetlerinin hadiselerle nasıl bütünleştirileceğini, âyetlerin pratiğe nasıl indirgeneceğini öğretiyordu. Yine hikmet, menfaati celp ve kötülüğü def demektir. Peygamber onlara dünyaları ve âhiretleri konusun-da hayırlı, faydalı, iyi şeyleri celbediyor, kötülükleri de def ediyordu. Hikmet, kavil ve fiilde, iman ve amelde isâbet demektir. Hikmet, adalet demektir ki, peygamber onları her şeyi yerli yerine koyacak, yerli yerinde tutacak âdiller haline getiriyordu. Hikmet, siyasettir, ahlâktır; Peygamber onlara bunları kazandırıyordu.

İşte peygamber efendimizin sıfatları, görevleri bunlardı. Peygamberin görevi buysa, onun yolunun yolcuları olarak unutmayalım ki, bizim de görevlerimiz bunlar olmalıdır. Peygamber şerefine, peygamber misyonuna, peygamber yoluna sahip çıkan bizler de önce kendimize, sonra da toplumumuza Allah'ın âyetlerini okuyacağız. Allah'ın âyetlerini tanıyacak, Allah'ın âyetleriyle beraber olacağız. Çevremize Allah'ın âyetlerini duyuracağız.

Yani toplumda bu âyetleri öğrenmek isteyenlere öğreteceğiz. Allah'ın âyetlerini öğrenerek temizlenmek isteyenlere bu kitabı bildireceğiz. Bu kitabı herkese okuyacağız. Kadın-erkek, genç-ihtiyar, köylü-kentli herkese okuyacağız. Peygamberimiz gibi bunu mutlaka biz de gerçekleştireceğiz. İnsanlar arasından öğrenmek isteyenlere mutlaka onu öğreteceğiz. Kur'an'ı pratikte yaşamak isteyenlere de, işte kitabın pratiği budur diye onun pratiğini de göstereceğiz ve böylece hem kendimizin hem de o insanların temizlenmesini, arınmasını ve Allah'ın istediği hale gelmesini sağlamış olacağız. İşte Peygamber (a.s), bu görevleriyle insanları her türlü bâtıl düşüncelerden, efsanelerden temizleyerek onları apaçık imanâ ve hidâyete ulaştırıyordu. İşte Rabbimiz onlara böyle apaçık bir rahmet ve bir lütufta bulunuyordu.

Halbuki onlar, o ümmî toplum daha önceleri, kendilerine böyle bir elçi gelmeden önce apaçık bir sapıklık içindelerdi. Bu kitap ve peygamberin

gelişinden önce cahildiler. Vahiyden uzak bir körlük, bilgisizlik ve şaşkınlık içinde yuvarlanıp gidiyorlardı. Ne kitap, ne peygamber bilmiyorlardı. Allah, bilmeyen bir toplumu işte bu hâle getiriyordu. İşte bu, kıyâmete kadar bir örnekti. Yani hiçbir şey bilmeyen zır cahil toplumların, insanların vahiyle karşı karşıya gelir gelmez değişmeleri çok kolay olacaktı. Çünkü onların önbilgileri, önyargıları, savunmaları, daha önce sarıldıkları felsefî bir düşünceleri yoktur. Bunların bu dini kabulleri daha kolay oluyor. Ama dikkat ederseniz, ehl-i kitabın bu dini kabulleri onlardan çok daha zor olmaktadır. Çünkü onların daha önce inandıkları, savundukları bir inanışları vardı. Yahudi ve Hristiyanlar kendilerinden emindiler. Şu anda Müslümanların içinde de kendilerinden emin olan, kendilerini kesin cennetlik gören insanların da zor değiştiklerine şahit oluyoruz. Ama Allah'ın diniyle karşı karşıya kaldıkları zaman, o dinin alternatifi bir dini, bir düşünceyi kalplerinde taşımayan insanların kolayca onu kabul ettiklerini görüyoruz.

Allah'ın Resûlü, Allah tarafından kendisine yüklenen bu şerefli görevlerinin sonunda dünyanın en vahşi bir toplumunu dünyanın en medenî, en âdil, en üstün, en şerefli toplumu haline getiriyordu. Gerçekten o sırtlanları sırtlanlıkta geride bırakacak kadar ileri gitmiş insanları her türlü pisliklerden temizliyor, zalim olanları âdil hale getiriyordu. Belki dünyanın en cahilleri olan bir toplumu dünyanın en âlimleri haline getiriyor, dünyanın hocası haline getiriyor ve onları tertemiz hale getiriyordu.

İşte bu tüm dünyanın gözleri önünde cereyan eden, açıkça sergilenen, akıllara durgunluk veren hâdise, Rasulullah Efendimizin risâletinin en büyük ispatlarından birisidir. Rabbimiz, bu âyetleriyle tüm dünyaya, özellikle de İslâm'a, İslâm peygamberine karşı amansız düşman kesilen Yahudilere sesleniyor: "Hiç düşünmez misiniz? Asırlardır bu ümmîleri, bu Arapları tanıyor, biliyorsunuz. Bu cahilin cahili toplumun dinî, ahlâkî, sosyal, kültürel yapılarını biliyorsunuz. Benim tarafımdan gönderilmiş şerefli bir elçinin gelişinden sonra değişen bu toplumun çizdiği değişim grafiğine bir bakmaz mısınız? Böylesine büyük bir devrimi kör bir adamın bile görmemesi mümkün değildir. Müslümanlaştıktan sonra bu adamların nasıl değiştiklerini ve aynı insanların içinde Müslümanlığı kabul etmeyenlerle aralarında nasıl bir uçurumun bulunduğunu görmüyor musunuz? Böylesine büyük bir devrimi ancak bir Allah elçisinin yapabileceği gerçeği üzerinde düşünmüyor musunuz?"

3. "Onlardan başkalarına da, ki henüz onlara katılmamışlardır. O güçlüdür, Hakimdir."

O şerefli peygamberin dâvetinden, devriminden etkilenenler sadece onlar değildir. Onun dâvetinden etkilenecek olanlar sadece o ümmî Araplar değil, henüz onlara katılmamış olan nice yeni nesiller, nice gelecek yeni toplumlar olacaktır. Bu etki, ileride pek çok toplumda da kendini gösterecektir. Bu dâvet,

bu inkılap sadece ümmî olan Araplar üzerinde değil, gelecek tüm toplumlar ve nesiller üzerinde de etkili olacaktır. Kıyâmete kadar nice nesiller, nice milletler, nice toplumlar bu dâvete gönül açacak, nice ölüler bu devrimle dirilecektir. Nice Hintli ineğe tapınmaktan, nice İranlı ateşe kulluktan, nice Türk kurda tapınmaktan kurtulacaktır. Yani kıyâmete kadar kim bu dünyaya gelecek ve bu hayatı yaşamak zorunda kalacaksa, işte ona gönderiliyordu Muhammed (a.s.). Allah'ın Resûlü, herkesi temizlemek, herkese kitabı ve hikmeti öğretmek, herkese Allah'ın âyetlerini okumak gibi bir sorumluluğu üzerinde taşıyarak geliyordu. Şüphesiz o Resûl ayrılıp gidecekti bu dünyadan, ama ne olursa olsun bu Kur'an devam edecekti, sünneti devam edecekti. Kıyâmete kadar bu Kitabın ve sünnetinin bilgisi insanlara rehber olmaya, rahmet olmaya devam edecekti. Eğer insanlar bu rahmete ulaşmak isterlerse, hemen ona ulaşabileceklerdi.

Allah'ın Resûlü öncelikle Mekkelileri, Medinelileri sonra da tüm dünya insanlığını hidâyete ulaştırıyor, tertemiz hale getiriyordu. Ama peygamberin misyonu sadece kendi döneminde bitmeyecek, kıyâmete kadar devam edecekti. Kıyâmete kadar bu kitabın kendilerine ulaşan herkese uyarısı devam edecekti. Kıyâmete kadar her dönem insanlığı bu kitapla temizlenecek, bu peygamberin sünnetiyle, bu peygamberin tertemiz hayatıyla arınmasını sürdürecektir. Bu kitap ve bu kitabın pratiği olan peygamberin sünnetinden uzak kalanlar da yeryüzünde pisler, necisler olarak hayatlarını sürdürerek apaçık bir sapıklığı yaşamaya devam edeceklerdir.

Bu ve benzeri âyetlerle anlıyoruz ki, Peygamber (a.s) sadece Araplara gönderilmemiştir. Bakın En'âm sûresinde şöyle buyuruluyor:

"Ve bu Kur'an bana, sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için vahy olundu."

(En'âm 19)

Demek ki bu kitap, bu peygamber sadece o döneme ait değildir. Demek ki bu kitabın hükümleri sadece onun indiği dönem insanlarını kapsamaz. Bu kitap ve peygamber sadece indiği dönem insanları için bağlayıcı değildir. Aksine, kıyâmete kadar ona ulaşan insanları da onunla uyarmak için gelmiştir. Onunla sizi uyarmam, sizi cehennemden korumam ve cennete kazandırmam için bu Kur'an bana vahy olu-nuyor. Allah'ın Resûlü, bunu kendi dönemindeki insanlara diyordu. Allah'ın Resûlü, dönemindeki ashabını uyardı. Kur'an'ı tebliğ ederek, Kur'an'ı gündeme getirerek, Kur'an'ın nasıl pratize edileceğini bizzat hayatında göstererek uyardı. Ama sadece onları değil, kıyâmete kadar bu kitabın ulaştığı herkesi uyardı. Peygamber dün onları uyarmıştı, şu anda da bizi uyarıyor. Şu anda bile Allah'ın Resûlü bizi Kur'an'la uyarıyor.

Kim Kur'an okuyorsa bilsin ki, Rasulullah'la karşı karşıyadır. İbni Cerir der ki: "Bu âyetle anlaşılıyor ki, kendisine Kur'an'ın ulaştığı kimse bizzat

Muhammed'i (a.s) görmüş gibidir." Öyleyse şu anda bizler de Rasulullah'la karşı karşıyayız. Meselâ bir elçi hükümdarın emrini bir valiye ulaştırıyor. Bu emir o elçinin değil, hükümdarın emridir. Öyleyse ben şu anda o elçinin size ulaştırdığını ve de elçiyi gönderenin mesajını size ulaştırıyorum. Tâbiînden Muhammed bin Ka'b el-Kurazî der ki: "Kur'an okuyan kişi onu peygamberden dinliyormuş gibi okusun. Zira onu şu anda sizi uyarmak üzere Allah'ın Resûlü okumaktadır."

Unutmayalım ki peygamber rahmettir. Peygamber, Rabbimizin rahmetidir. Rahmân olan Allah bize rahmeti gereği Peygamberini göndermiştir. Peygamberlerin gönderilmesi, Rabbimizin rahmetidir. Rabbimiz kullarını karanlıklar içinde bocalar bir vaziyette bırakmak istemediği için, kitapla birlikte peygamberini göndermiştir. Hakkı-bâtılı, hidâyeti-dalaleti, doğruyu-yanlışı anlayabilmeleri için kullarına bu kitabı ve peygamberini göndermiş ve kendi bilgisiyle kullarını bilgilendirmiştir. Allah bu elçilerini seçip bize göndermeseydi, onları kendi bilgisiyle bilgilendirip bize örnek yapmasaydı biz ne yapardık? Bu dünyada Allah'ın bizden istediği kulluğu nasıl bilebilirdik?

4. "Bu, Allah'ın dilediğine verdiği lütuftur. Allah, büyük lütuf sahibidir."

İşte bu elçi göndermesi, vahiy göndermesi Allah'ın bir lütfudur ki, onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir. Peygamberliğini, risâleti kime, hangi topluma vereceğine Allah karar verir. Hiç kimse onu hesaba çekemez. "Ey Yahudiler, siz o elçiyi İsrailoğullarından bekliyordunuz ama Allah onu İsmail oğullarından da gönderir. Ümmîlerin içinden de çıkarır. Avucunuzun içinden daha iyi tanıdığınız bu elçiyi insanlardan gizlemeye, örtmeye çalışsanız da, insanların o elçiye ulaşmalarını, ya da o elçinin insanlara ulaşmasını engellemeye çalışsanız da, bu iş sizin elinizde değildir."

Ya da "bu iş, bu peygamberlik işi Mûsâ'yla (a.s) bitti, Îsâ'yla (a.s) bitti. Artık Allah bir daha peygamber göndermeyecek" diyerek elinizdeki kitapların defterini dürmüş, kitapsız keyfinize göre bir hayat yaşamayı hedeflemişseniz de, bilesiniz ki Allah kullarına fazl-ı kerem sahibidir. Bitti dediğiniz bir anda elçi olarak Muhammed'i (a.s) gönderiverir de, sizin sapıklık noktalarınızı ortaya koyuverir.

"Derdiniz ne sizin ey Yahudiler? Daha önce size verilenin bir benzeri İsmail oğullarına verildi diye mi kıskanıyorsunuz? Ne var bun-da deliye dönecek? Dün size verilen hidâyetin, size verilen kitabın, peygamberin bir benzeri şu anda Müslümanlara verilmiştir. Allah sizin için bazen İbrahim'i (a.s), bazen İsmail'i (a.s), bazen İshak'ı (a.s), bazen Mûsâ'yı (a.s), bazen Îsâ'yı (a.s), bazen de Muhammed'i (a.s) rah-met kapısı olarak açıverir. Birisini Kudüs'e diğerini Mekke'ye gönderiverir. Birisini İsrailoğullarına, diğerini ümmî

Araplara yollayıverir. Ne var bunda? Niye yadırgıyorsunuz bunu? Hep sizin içinizden çıkacak değil ya bu peygamber? Ya da Allah size soracak değil ya seçeceği elçisini?”

“Sanki daha önce kendinize gönderilen Allah elçilerinin kıymetini bildiniz mi? Onlara Allah’ın istediği şekilde iman ettiniz mi? Sanki onları Allah’ın istediği şekilde karşıladınız da, şimdi de Allah’ın bu son elçisine mi iman edeceksiniz? Onları reddeden, onları yalanlayan, onları öldüren sizler değil misiniz? Başınızda Allah’ın kerim elçisi Hz. Mûsâ varken, Allah’ın elçisi Harun (a.s) yanı başınızda iken onları dinlemeyerek buzağıya tapınanlar sizler değil misiniz? Zekeriyya ve Yahya’ya (a.s) ne yaptınız? Îsâ’ya (a.s) ne yaptınız? Peygamberinizi niye öldürmeye, çarmıha germeye teşebbüs ettiniz? Yani bütün bu sapıklıklarınızı Allah bilmiyor mu? Müslümanlar bunları bilmiyorlar mı? Allah son kitabıyla kullarını bu konularda bilgilendirmedi mi? Yoksa Allah’ın kendilerine bu bilgileri sunduğu Müslümanlar size karşı aleyhte delil getirecek diye mi iman etmiyorsunuz?”

“Ya da Müslümanları kendiniz gibi kâfir yapınca, onları küfre yuvarlayınca artık onlara vahyin kesilip de aleyhinizde delil getiremez bir duruma düşmelerini mi istiyorsunuz? Kusura bakmayın, Allah bunu size soracak, sizden izin alacak değildir. Fazl, fazilet, üstünlük, ri-sâlet Allah’ın elindedir. Allah onu dilediğine verir. Hiç kimse buna ka-rışamaz. Hiç kimse bu konuda Allah’a müdahalede bulunamaz. Çünkü yetki O’nundur.”

5. “Kendilerine Tevrat öğretildiği halde, onun gereğini yapmayanların durumu, sırtına kitap yüklenmiş merkebin durumu gibidir. Allah’ın âyetlerini yalanlayan kimselerin durumu ne kötüdür! Allah zalimleri doğru yola eriştirmez.”

Kendilerine Tevrat indirilmiş, Tevrat yükletilmiş, onu okuyup anlamak, onunla amel edip hayatlarını düzenlemek sorumluluğu kendilerine yüklenmiş, teklif edilmiş olduğu halde, Yahudiler bu sorumluluklarının bilincinde olmamışlar, bu yükü taşıyamamışlar, görevlerini yerine getirememişlerdir. Tevrat’ı tanımış, Tevrat’ı yüklenmiş kimseler olarak bu Yahudilerin herkesten önce son elçiye iman etmeleri, herkesten önce ona sahip çıkmaları gerekiyordu. Zira yüklendikleri Tevrat’ta son elçi Muhammed’in (a.s) geleceğine dair müjdeler vardı, son elçi Muhammed’in (a.s) özellikleri vardı. Onlar yüklendikleri Tevrat’ın bu mesajına aldırış etmeksizin Muhammed’e (a.s) herkesten daha fazla düşman kesildiler.

İşte bu halleriyle bu Yahudiler sırtında ne taşıdığını bilmeyen kitap yüklü merkebe benzerler. Kitabı okuyan, kitabı yüklenen, kitabı ezberleyen ama onun muhtevasından, içindekilerden habersiz yaşayan herkes merkep gibidir. Aslında

böylelerinin durumu merkepten daha kötüdür. Çünkü merkep kendisine şuur verilmediği için mazurdur. Sırtında taşıdığı kitabın içindekileri bilmek, anlamak gibi bir sorumluluğu yoktur. Ama kitabı yüklenenler, Tevrat'ı, Kur'an'ı yüklenenler, Kuran'ı öğrenenler, Kur'an'ı hıfzedenler, Kur'an hafızları, Kur'an'la tanışanlar sonra da onu hamletmeyenler, ona tahammül etmeyenler, onun yükünü ve sorumluluğunu taşımayanlar, onun istediği şekilde yaşamayanlar, onunla amel etmeyenler, onu okumaya, anlamaya, kavramaya çalışmayanlar, onu insanlara ulaştırma sorumluluğundan kaçanlar, kitap yüklü merkepten daha beter, daha aşağı insanlardır.

Bunlar önce kitabı yüklendiler, emaneti kabullendiler, kitaba iman ettiler, kitabı omuzladılar ama sonra da onu taşımaktan vazgeçtiler. Kitap kaynaklı bir hayat yaşamaktan, kitabı korumaktan vazgeçtiler. Çünkü kitap ezberlemekle değil bizzat hayatta uygulamakla korunacaktır. Kitap ancak hükümlerinin uygulanmasıyla muhafaza edilir. Hayatta yaşanmasıyla korunur. Anlaşılmayan, uygulanmayan, hayatta yaşanmayan bir kitap, hayata etkinliği olmayan bir kitap asla muhafaza edilemez.

Öyleyse bilelim ki şu anda içindekileri tanımadan, içindekilere göre bir hayat yaşamanın kavgasını vermeden Kur'an'ı okuyanlar, ezberleyenler, kitaba hamile olanlar, kitabı kafalarına, karınlarına yüklenenler, kitabın hafızları, kitapla doçentlik, doktorluk pâyesi elde edenler de aynen sırtında taşıdığı kitap yükünden haberi olmayan mer-kep gibidirler. Kitapla para kazanmaya çalışanlar, kitap bilgisine sahip olanlar, eğer kitabı bilmeyenlerden farklı bir hayat sergilemiyorlarsa, hayatlarında kitabın eseri görülmüyorsa, onlar da merkeptirler. Bakın burada İbni Mes'ud efendimizden bir rivayet hatırladım. İnşallah onu okuyalım da konu biraz daha aydınlanmış olsun.

"Kur'an'ın hamili olan kişiye şu özellikler gerekir, yakışır. İnsanlar uykudayken gecesinin kadr u kıymetini bilir. İnsanlar yeme içme peşinde koşarlarken o gündüzünün kıymetini de bilir. İnsanlar coşkun, neşeli iken dertli olabilmenin, hüzünlü olabilmenin kıymetini bilir. İnsanlar gülüp oynarlarken, sanki kahkahaları basarlarken, ağlamanın, ağlayabilmenin kadr u kıymetini bilir. İnsanlar hata peşinde koşarken, hata üstüne hata işlerlerken susmanın, susabilmenin kadr u kıymetini bilir.

(A. İbni Hanbel, Kitabu'z Zühd cilt 1/ 890 Nolu hadis)

Kur'an'ın hamiline gereken şu ki diye başlıyor sözlerine İbni Mes'ud efendimiz. Hamili'l Kur'an bir tabirdir. Önce bu kelimeyi Türkçe'ye nasıl nakledeceğimi düşünüyorum. Meselâ aynı kökten dilimize nakledilmiş hamal kelimesini bilirsiniz. Yani bir başkasının yükünü ta-şıyan anlamına bir kelime. Taşıdığı o yükle, taşımasının dışında bir il-gisi yoktur onun aslında. Yüklenir sırtına ve yükleyenin amacı doğrultusunda belirlenen hedefe doğru götürür,

hamallık yapar. O zaman Kur'an'ın hamalı mı desek diye düşündüm. Kur'an'ın hamalı. Yani bu manada yük kendisinin olmayacak, Kur'an kendisinin olmayacak, yüklenecek Kur'an'ı, Kur'an'ın sahibinin dediği doğrultuda gidecek. Öyle mi ki?

İkinci bir kelime geldi aklıma yine aynı kökten. Hamile. O da kendi yükünü kendisi taşıyan insan demektir. Karnında kendi çocuğunu taşıyan kadın. O da taşıma süresi ve miktarına müdahale edemese de, yük kendisinindir. Yani yük sahiplendiği, benimdir dediği, benimsediği yükünü taşımaya devam eder.

Şimdi acaba Kur'an'ın hamili denilince, Kur'an'ın hamalı gibi mi, Kur'an'ın hamilesi gibi mi, yoksa nasıl anlasak? Yani Bu Kur'an kendimizin yükü mü olacak, yoksa başkasının yükü gibi mi olacak? Nasıl yükleneceğiz, nasıl taşıyacağız ki diye düşünüyoruz. Ama bitmedi, belki bununla ilgili başka kelimeler de aklımıza gelecek. Mesela bir hastalığı kendisinde, kendi üzerinde taşıyan ama hastalığı icra e-den, ortaya koyan mikropları taşıdığı halde kendisi hastalanmayan in-sanlardan söz edilir tıp dünyasında. Portör, yani taşıyıcı denir onlara. Onda varmış o mikrop, birisi onunla ilgi kurarsa ona nakleder ama kendisine zararı olmazmış. Yoksa Kur'an taşıyıcılarının bir de böyle özelliği mi var dersiniz? O taşır efendim, birinden almıştır birine götürür, kendisiyle ilgisi yoktur onun. Siz bunları kendi dünyanızda kendinize göre ayarlayın, yerleştirin.

İşte bakın bu sûrenin bu âyetinde de aynı kaynaktan, aynı kelimeden türemiş bir örnek daha geliyor. Evet, şu Tevrat benim yüküm-dür diyenler var ya, ama onlar onun yükümlülüğünden kaçıyorlar. İşte onlar tıpkı yükü kitap olan eşek gibidirler. Demek ki bir de böyle yükümlülük, bir de böyle hamallık varmış.

Evet demek ki Kur'an'ın hamiline, Kur'an benimdir, Kur'an benim yükümdür diyen kişiye, ben Kur'an'la yükümlüyüm diyen kişiye, benim yükümlülüğümü Kur'an belirler diyen kişiye gereken şu ki. Kur'an bana aittir, ben onu sorumluluğum kabul ediyorum, benim görevimi, sorumluluğumu, yapacaklarımı, yapmayacaklarımı, günümü ve gecemi, zaman ve mekanımı, tüm hayat programımı Kur'an ayarlar, benim Kur'an'ım ayarlar şeklinde bir imanın sahibi olan her insana gereken şu ki. Hamil-i Kur'an olan kişiye gereken şunlardır diye söze başlıyor İbni Mes'ud efendimiz.

Ne dersiniz? Acaba siz de hamil-i Kur'an mısınız? Kitabınızla aranız nasıl? Yoksa çoktandır görüşmüyor muydunuz? Aylardır hatırını sormuyor muydunuz? Tabi program gereği böyle değil mi? Anneniz ölünce okuyacaktınız. Ramazanda okuyacak, bayramda elinize alacaktınız. Program gereği henüz zamanı gelmedi değil mi? Yok, burada anlatılan öyle bir kitap değil. Burada anlatılan hayata hakim bir Kur'an'dır. Tüm hayat kendisiyle yaşanılıp kendisiyle

ölünecek bir Kur'an'dır. İşte şu anda böyle bir Kur'an merkezli düşünerek böyle bir Kur'an'ı olan iyi bir müslümanın hangi özelliklere sahip olduğunu öğreneceğiz İbni Mes'ud efendimizden.

1: Bu kişinin birinci özelliği şuymuş: Bilmesi, irfan sahibi olması gerekirmiş. Marifet sahibi olması gerekirmiş. Meseleyi anlayıp kavraması gerekirmiş. Yani işin idrakinde olması gerekirmiş. Peki neyi bi-lecekmiş o kişi? Gecesini, gecesinin kadr u kıymetini bilecek, gecesinin değerini bilecek, hem ki insanlar uykudalarken. Yani gafiller, Kur'-an ve sünnetle beraber olmaktan gafil olan insanlar uykuda, kendilerini ölüme terk etmişlerken bu insan gecenin kıymetini bilirmiş.

Yani yatsıdan sonradan başlayıp sabahın ilk ışık belirtileri ortaya çıkana kadar geçen zaman dilimine gece diyoruz. İşte bu geceyi en azından üçe bölün. Ama ikiye bölenler elbette daha da kârlı olacaklardır. Son üçte birini özellikle uyanık geçirmeye çalışın. Seher vakti dediğimiz daha bir bereketli zamandır o zaman. İşleyen saat aynı saat, idrak edilen zaman aynı zamandır ama bereketi daha bir farklıdır. Çünkü o zaman kitabımızın başka bir âyetinin beyanıyla farklı anlama imkânı buluyor insan. Ben bu konuyu daha önceki sûrelerde uzun uzun anlattığım için burada tekrara gerek görmüyorum.

2: Hamil-i Kur'an'ın ikinci özelliği; insanlar yeme içme peşinde koşarlarken o gündüzünün kıymetini de bilir. Yani onun ağzını hep yeme ve içmede kullanma özelliği yoktur. Hemen hemen bir şeyler atıştırması gerekmiyordur. Ağzı, midesi böyle arada bir buruşturulup kağıtların içine atıldığı bir çöp sepeti değildir. Bir şeyler atıştırıp durması gerektiğine inanmaz o müslüman. Neden meşgul etsin ki kendisini hep yeme ve içmeyle? O ağzını başka şeylerde kullanmasını bilmektedir.

Ama bakın şu insanlara ki akşama kadar yemek konuşanlar, sabaha kadar onunla meşgul olanlar, gecesini buna ayıranlar, gündüzünü bununla bitirenler. Allah eğer onlara hamil-i Kur'an olmalarını nasip ederse bu insanların bundan ancak o zaman kurtulabileceklerini biliyoruz. Öyle olunca, o tür bir hayatı tenkit yerine bu tür bir hayatı teşvik etmemiz gerektiğine inanıyorum.

3: Kur'an hamilinin üçüncü özelliği; insanlar coşkun, kendilerinden geçmiş, ne yaptıklarını bilmez bir pozisyonda yaşarlarken, bu kişi dertli olabilmenin, hayatla ilgili olabilmenin, insanlarla beraber o-lup onları hayra, hakka davet etmenin derdini, hüznünü taşır. Bunun kadr u kıymetini bilir. Yani sıkıntılı, üzüntülü, bedbin, bedbaht, karamsar, ümitsiz değil. Elbette müslüman bu anlamda asla ümitsiz olmaz ama, bir şeylerin derdini, sancısını çeker olabilmek farklı bir durumdur. Meselâ oğlunun ve kızının daha bir müslüman olmalarının derdini taşımak, buna kafa yormak, düşünmek. Komşularımı acaba

Kur'an'la nasıl tanıştırırımın derdini çekmek. Acaba bu insanların hidayeti için ne yapabilirim? Acaba süratle cehenneme, ateşe doğru giden bu insanların cehennem yollarını kapatıp cennet yollarını açma konusunda benim katkım ne olabilir? Ben bu konuda ne yapabilirim diye dert taşımak. Ama beri tarafta sanki cennet muştusu almış gibi birileri coşkun, hangır şangır ne yaptıklarını bilmez, dertsiz ve sıkıntısız yaşarlarken. Yani insanlar endişesizken endişelidir o kişi. İnsanların dirilişinin plan ve projesini sürekli kafasında canlı tutar. İşte Kur'an'ın hamili böyle yaparmış.

4: Dördüncü özelliği; insanlar gülüp oynarlarken, sanki kahkahaları basarlarken, bu Kur'an'ın sahibi olan müslüman ağlamanın, ağlayabilmenin kadr u kıymetini bilir. Ağlamak, ağlayabilmek onun için bir nimettir. Tabii kahkahalı gülmenin yasaklığı adına söylüyorum. Yani kişiye kendini, kendi hayatını, konumunu, çevresini unutturan bir gülüş yasaktır. Değilse elbette bazen güler müslüman. Gülünecek bir bölüm de olur müslümanın hayatında. Ama ağlamanın kadr u kıymetini bilebilmelidir müslüman. Halbuki bizler ağlamayı önce çocukluk dünyasında biliriz. Haydi bir de kadınlar ağlar. Aa! Erkek adam ağlar mı diye de bir yaftaya sarılırız. Halbuki çocukta gördüğümüz o ağlama mantığını bir müslüman olarak biz kendimizde görsek ne güzel olmaz mı? Bence buna çok ihtiyacımız var. Gerçi niceleri ne kadar dolu, salıversen durduramayacak kadar ağlayacaktır bugün. Bir dokunsan bin ah çekecek nice insanlar var piyasada da ağlayamıyorlar. Galiba ağlatan yok diye herhalde.

Dönün şimdi çocukların dünyasına ve onların neden ağladıklarını bir düşünün. Benim anladığım çocuklar ağlamayla üç boyutlu bir konuşmayı gündemde tutuyorlar. Birincisi; ağlamak istek bildiriyor. Acıktım, susadım ya da altımı kirlettim diye ağlamıyor mu çocuklar? İsteklerini böylece beyan etmiyorlar mı? İkincisi; ağlamakla özlemlerini bildirirler çocuklar. Annesinden iki saat ayrı kalan bir yavru, annesini görür görmez kimin kucağında olursa olsun başlamıyor mu ağlamaya? Özledim diye ağlıyor değil mi? Vah yavrularını bırakıp başka yerlere giden anneler, unutmayın ki o yavrularınız sizden çok fazla yanıyor. Ağlamalarının üçüncü boyutu da korku ve suç bildirmesidir. Suçu vardır, bakıverin başlar ağlamaya suçluluğunu beyan manasına.

Peki şimdi bizler de aynı şeyleri Allah karşısında o çocuk mantığıyla ortaya koysak nasıl olur? İsteklerimizi ağlayarak bildirsek Rab-bimize. Gözyaşlarıyla yalvarıp yakarsak. Öyle olunca Rabbimizin bize karşı tavrı farklı olacaksa niye yapmayalım bunu? Peki ya özlemimizi ağlayarak beyan etmeyelim mi Allah'a? Ya Rabbi, ayrı kaldım senden. Seni bırakıp başkalarına gitmişim. Sana soracaklarımı ben başkalarına sormuşum. Senin mesajına karşı eyvallahsız yaşamış, başka yerlerden mesaj aramaya kalkışmışım. Eyvah ben senden, senin kitabından çok uzak kalmışım ya Rabbi diye ağlamayalım mı?

Yine suçlarımızı, korkularımızı ağlayarak Rabbimize beyan etmeyelim mi? Affet ya Rabbi diye ağlamayalım mı?

Resûl-i Ekrem Efendimiz Kenzul Ummal isimli hadis kitabında 43357 numaralı hadislerinde ağlama konusunda şu özel bilgiyi verir bize:

Kıyamet gününde bütün gözler ağlayacak. Ancak şu özellikleri taşıyan gözler ağlamayacaktır. Allah haşyetinden ağlayan göz. Sinek başı kadar yaş döken göz. Ama her ağlayanın ağlamasına da kanmayacağız. Hani Yakup aleyhisselâmın çocukları da ağlamışlardı. Kardeşleri Yusuf'u kuyuya atıp akşamleyin gözlerinden yaş yerine kan dökerek gelmişlerdi. Öyle değil ama günahların affı için elbette ağlayacağız. Ya yanlış yaparsam, ya Rabbimi darıltırsam endişesiyle ağlayacağız. İşte böyle bir göz kıyamet günü ağlamayacaktır. İkinci göz de Allah için açık olan gözdür. Seherlerde uyanık olan göz. Veya gündüz ve gece Allah'ın bak dediğine bakan göz. Üçüncüsü Allah için kapalı olan göz. Haramlardan sakınan göz. Ama bunu sadece kadın için erkekten, erkek için de kadından sakınan göz şeklinde anlamayın. Çünkü Allah'ın haramlarına bakmayan göz demek, o gözle haramları işlemeyen göz demektir. Meselâ Allah'ın istemediği bir hayatın plan ve programı üzerinde düşünmeyen göz anlamına gelmez mi? Demek ki Allah için hem açık olmaymış göz, hem de kapalı olmalıymış. Dördüncü göz de Allah yolunda çıkarılan gözdür. Gözünü Allah yolunda bir kavgada kaybeden kişinin gözü de yarın ağlamayacaktır.

5: Hamil-i Kur'an'ın beşinci özelliği; insanlar hata peşinde koşarken, hata üstüne hata işlerlerken susmanın, susabilmenin kadr u kıymetini bilen kişidir o. Susabilmek… Ama Allah korusun da bugün sanki Kur'an'la beraber olduğunu iddia edenler, sanki Kur'an'ın hamili görünenler, yani biraz daha fazla bilenler, biraz daha fazla okuyanlar susmayı unutuyorlar, susmayı beceremiyorlar. Bu sözü tabii önce kendime söyledim. Ama çevremdekiler de buna zemin hazırlıyorlar diye dert yanasım geliyor. Evime misafir geliyor, ben konuşuyorum, misafirliğe gidiyorum, ben konuşuyorum. Hep beni konuşturuyorlar. Peki ben ne zaman dinleyeceğim? Yani ben de bazen dinlemeye muhtaç değil miyim? Susmayı bilelim. Ama elbette konuşma makamında susmak değildir bu. Burayı yanlış anlamayalım. Resûl-i Ekrem Efendimiz bu konuyu anlatan bir hadislerinde buyurur ki; "Allah'a ve âhiret gününe iman eden kişi hayır söylesin, değilse sussun." Bu hadisi hep şöyle tercüme ettiler değil mi: Allah'a ve âhiret gününe inanan kişi ya hayır söylesin, yahut da sussun. Bu hadisi böyle anlayınca elbette başımıza büyük belalar açıyor. Söz gümüşse sükut altındır diyor adamlar ve bir hak söz söyleme makamında susmayı tercih ediyorlar. Allah korusun bu durumdaki kişiye dilsiz şeytandır diyor peygamberimiz. Çünkü biz susarsak, hak bilenler susarsa şeytan ve dostları hep konuşur ama Allah ve dostları gündemden düşer.

Hayır öyle değil, Allah'ın Resûlü hayır söyleyin diyor önce. Evvel emirde hayır söyleyin, hayır biliyorsanız söyleyin ama hayır yoksa, ya da senden önce birileri hayır söylemeye başlamışlarsa işte o zaman da sen susmak zorundasın. Öyleyse susmanın kadr u kıymetini bilelim. Ben bu kadar biliyorum. Ben haddimi biliyorum diyebilmenin kadr u kıymetini bilelim inşallah. Zaten Kur'an'la beraber olan kişiye elbette Kur'an neyi ne kadar bildiğini öğretecektir. O da haddini bilecek ve durması gereken yerde duracaktır.

6: "İnsanlar aldanırlarken, ne yayıp ne ettiklerini bilmezlerken, aldanma peşinde koşarlarken o kimse huşu sahibi olmanın, yani Allah'a gönülden bağlanabilme, O'nu memnun etme ruh halinde olabilmenin kıymetini bilir.

7: Yine hamili'l Kur'an olan kişide bulunması gereken yedinci özellik; onun ağlayan biri olması gerekir. 8: Dertli, endişeli, mahzun olması gerekir. 9: Halim olan, acele etmeyen, beklentisi olmayan, kendisine düşeni yaparken başkalarını ne yapayım, ben bu yaptıklarımı Allah için yapıyorum diyen birisi olması gerekir. 10: Bir de seki-nen, oturaklı, kendinden emin, sakin ve en doğruda olduğunun bilincinde olan bir kimse olması gerekirmiş.

Evet ağlayan bir kişidir o. Az evvel ağlamakla ilgili bir şeyler demeye çalıştım. Kur'an'la beraberlik ağlamayı gerektirecektir. Çünkü Kur'an'ın ilk okuyucusu Allah Resûlü öyle yapıyordu. Bir rivayette ge-ce namazında Mâide sûresinin son bölümünü okurken, İsa aleyhis-selâmın kavmiyle ilgili bölümü okurken ağlamaya başlıyordu. Ya Rab-bi, eğer bu insanlara sen azap edeceksen, bunlar senin kulların. Onlar sana benden daha yakındır. Ama eğer rahmet eder, merhamet edersen sen aziz ve hakimsin. Sen mutlak galip yenilmez, her yaptığı yerinde yanılmazsın. Senin yaptığına kim karşı gelebilir? Sen nasıl istersen öylece yapansın âyetini okudukça kendinden geçercesine ağlar, ağladıkça okurdu. Öyleyse ehl-i Kur'an'ın böyle okudukça ağlaması gerekir.

Mahzunen olmalıdır ehl-i Kur'an. Yani sıkıntılı, ama karşısındakine sıkıntı veren değil, daha iyi müslüman olma sıkıntısı taşıyandır. Hem kendi planında, hem de başkaları planında. Yani ben iyi bir müslüman olabilmem için hem dini kendi şahsımda uygulayıcı, hem de başkaları planında duyurucu olmalıyım. İşte insanlara bu dini duyurma adına dertli olacağım. Ama dertli olurken de şunu unutmayacağım: Rasûlullah Efendimizin karşısında dört baba vardı. Birisi Be-kirin babası ki o, hiç beklemeden iman etti Ebu Bekir. Birisi Süfyan'ın babasıydı ki o, tam yirmi sene bekledi Mekke'nin fetih günü ancak müslüman oldu Ebu Süfyan. Üçüncüsü Talib'in babasıydı ki o, Ebu Talip biliyordu, yakından tanıyordu, sahipleniyor, korumaya çalışıyordu, ama evet kabul ettim diyemedi ve öylece ölüp gitti. Bir de cehaletin babası olan Ebu Cehil vardı ki o da biliyordu da düşmanlık yaparak geberip gitti.

İşte ben bu kitapla insanların tanıştırılmasını derdini çekeceğim, en büyük iş olarak, en büyük dert olarak bunu yaşayacağım ama bileceğim ki benim kendilerine din duyurduklarım bu dörtten biri olurmuş, o benim problemim değildir. Çünkü Kur'an'ın hamili olan müslü-man halim olmalıdır. Aceleci olmayan, karşıdakinin üç günde, beş günde değişmesini beklemeyen kimsedir o. Karşıdakinden acele bir şeyler bekleme, beklediğini bulamayınca da hemen geriye dönme onun şiarı değildir. Ölünceye kadar zaten onun görevi devam edecektir. Efendim çok uğraştım ama adam olmadı diyenleri bir hatırlayın. Çok gitmiş de artık adam olmazmış, bırakıvermiş. Peki ne kadar çok gitti? Peki Nuh aleyhisselâmın 950 yılı kadar gitti mi? Efendim zaten bizin 950 yıl ömrümüz yok ki diyenlere bir ömür gittin mi diye soralım. Yani bütün peygamberler bir ömür boyu gitmediler mi insanlara? Biz neden üç gün beş günle acele ediyoruz?

Ayrıca Kur'an'ın müslümanı sekînen olmalıdır. Yani sakin, en doğruda, en hakta olduğundan emin bir kişi. Yani sağdan soldan esen rüzgarlarla düşüncelerini, inancını yeniden şekillendiren değil. Çünkü o yaptığını Allah dedi diye yapan, Allah dediyse tamam deneceğini bi-len birisidir. Dahasını niye arasın, en doğrudadır o çünkü. Onun için oturaklı bir hayat programı vardır. Acabalarla dolu değildir hayatı. Çünkü Kur'an kaynaklıdır aldığı kararlar. Ne yapacaksa Kur'-an rehberliğinde yapacaktır.

Ama Kur'an'ın hamili olan müslüman şu özellikleri de taşımamalıdır:

1: Cafiyen kaba ve zalim olmamalıdır. Cefakâr olmalıdır. 2: Gafil, ilgisiz olmamalıdır. 3: Gülüp oynayan bir kişi olmamalıdır. 4: Bir de sert ve haşin olmamalıdır.

Evet, bugün sanki sadece hadis okuduk. Olsun, konu anlaşılmış olur inşallah. Demek ki Kur'an'ın hamilinin bu özellikleri varmış. Şimdi herkes, hepimiz düşünelim. Acaba bu özellikler bizde var mı, yok mu? Yani bizler Kur'an hamili miyiz, değil miyiz? Bu bir.

Bir de acaba bugün Kur'an'ı yüklenme, Kur'an'ı muhafaza etme, Kur'an'ı anlama ve yaşama konusunda Müslümanların Yahudilerden bir farkı var mı? Maalesef bugün kitaplarıyla diyalogları konusunda Müslümanların Yahudilerden bir farklarının olduğunu söylemek mümkün değildir. Müslümanlar da bugün inandıkları, sorumluluğunu yüklendikleri kitaplarından habersiz bir hayat yaşamaktadırlar. Hafızlarımız bile mânâyı, muhtevayı tanımadan ezberliyorlar. Âyetlerin manâlarını, muhtevalarını hayata yansıtabilme, hayata aksettirebilme özelliğinden çok uzaklar.

İslâm'da ilim, Allah'ın rızasını kazanmak için öğrenilir. Bu da öncelikle ilmi öğrenenin öğrendiklerini kendisinin ihlâsla amel etmesi sâyesinde olur. Peygamberimiz, şöyle dualar ederdi:

"Allah'ım, bana öğrettiklerinle beni faydalandır; bana fayda sağlayacak ilim öğret, ilmimi artır."

"Faydasız ilimden Allah'a sığınırım!"

"Allah'ım! Fayda vermeyen ilimden, kabul edilme-yen duadan, korkmayan kalpten ve doymayan nefisten Sa-na sığınırım."

Hadis-i şerifte geçen *faydasız ilim*den şunlar anlaşılır: Bilinip onunla amel edilmeyen ilim, bilinip başkasına öğretilmeyen ilim, sahi-binin durum ve davranışlarını düzeltmeyen ilim, sahibinin huyunu te-mizlemeyen ilim, bilinmesine ihtiyaç duyulmayan ilim, dinin tasvip et-mediği caiz görmediği (sihir bilgisi gibi) ilim ve benzerleri.

Hz. Peygamberimize "ilim nedir?" diye sorulunca, *"amelin kıla-vuzudur"* buyurdu. Âlim, âmil olmadığı (öğrendiklerini hayatına uy-gulamadığı) zaman onun ilmi vebal olabilir. *"Ümmetimin helâki (fâsık) âlimlerden ve cahil âbidlerden olacaktır."* Fahreddin Râzi'ye göre; il-miyle amel etmeyen ve ilminden yararlanmayan kimselerin hali; sırtın-da su kapları olduğu halde çölde susuzluktan ölen devenin durumu gibidir. Amelsizlik bir fitnedir. "Fi'lü'l-ulemâ, delîlü'l-cühelâ" (Âlimlerin yaptıkları, câhillerin delilidir –örnek ve gerekçesidir-) sözünde belirtil-diği gibi; ilim adamları halkın örneğidirler. Âlim ilmiyle amel etmedi-ğinde cahil de öğrenmekten kaçınır. Amelsiz ilim de yağmursuz bulut gibidir.

Bir şeyin ilmini yapmak, ondan istifade etmek içindir. Allah bu dini, insanlar "ona göre yaşasınlar" diye gönderdi; sözünü ve lafını et-sinler diye değil. Müslümanlık, yalnız bilgi işi değil, iman ve sâlih amel işidir. İlim de, imana ve sâlih amele götürdüğü nispette faydalı ve fazi-letli. Bilgisi, kendisini hakikate ulaştırmayan kimse, mutlak surette bil-ginin hamalıdır. Yolcuyu gitmesi gereken yere (gerçek kurtuluş lima-nına) götürmeyen gemi, çok güzel de olsa basit bir süsten başka bir işe yaramaz, buna gemi de denmez. İnsan için marifet ve hüner, yön belirleyen pusulayı cepte taşımak değil; şu çalkantılı dünya gemisinde asıl hedefe gidecek yönü belirlemek ve o yola koyulmaktır. O yüzden, ilim; satırlardaki değil, sadırlardaki (göğüslerdeki) dir denilir. Senin hayatını düzenlemeyen, seni Hakk'a iletmeyen, üzerinde eseri görül-meyen ve İslâm için olmayan ilimde hayır yoktur. Bilginin papağan gibi hâfızı ve hamalı olmak boşuna yorulmaktır.

Sahabe-i Kiram efendilerimizin dönemini ve hayatını düşünün. Ortalıkta bu kadar kitap ve araştırmacı yokken, ortada hakiki ilmin ö-zü ve şimdikinden daha güzel, daha müslümanca bir hayat vardı. Sahabe-i Kiram, Kutlu Elçi'den aldığı ilim ve özellikle halleri ile, somut ve gözle görülür bir müslümanlığı yaşıyor ve temsil ediyorlardı. Peygamber, canlı bir Kur'an; O'nun ashabı da küçük Muhammed'lerdi. Bir rivâyetleri varsa, bin halleri ve o kadar da amelleri vardı. Sözleri az, fakat amelleri çoktu. Bir hayat ki, tüm kurumları ile vahyi reddeder, kurumlarını, kurallarını, ilkelerini bâtıl tanzim eder ve ilim diye takdim edilen bilim, yalnızca yanlışın aracıdır.

Böyle bilim, insanın övünçle, aldatıcı bir güvenle taşıdığı dünyada bile pek bir şeye yaramayan diploma ve etiketten, tehlikeli ve faydasız bir yükten ibarettir; Artık o bilgi bir silâhtır, ama yalnızca imhâ ve intihar etmek için kullanılacak bir silâhtır. Bu bilgi ve onun taşıyıcıları, dalâletin hâmili, hakikatin katilidirler. Onlar, sırat-ı müstakimin önünde eşkıyadırlar; hak yolu keser, hevâya ve tâğutlara kulluğa giden yolları açarlar. İlmiyle âmil bir âlim olamayıp sadece bilgi taşıyıcıları olanlar da bunların değirmenine su taşımaktadırlar.

İlmi, ihlâsla kendi hayatlarında tatbik edip, öğrendiklerini prati-ze ederek örnek hayatları ile çevrelerine hakkı ulaştırmaya çalışmak yerine; entellektüel bir değer, profesörlük gibi bir pâye, ilim adamı ol-duğunu kanıtlama gibi anlayışlarla sadece aktarıcılık yapan insanlar, bâtıl düzenlerin korktukları değil; belki kolladıkları kimselerdir. Bunlar, bir depremlik, bir kıyamlık canı olan ölümcül sistemi canlandırmak için ilmi koltuk değneği ve payanda gibi dayarlar. Kendilerinin yaşamadık-ları İslâm'ı hayata hâkim kılma mücadelesi, cihad ve hakkı yayma de-ğil; kendini kandırıp nefsini tatmin etme ve ihlâs yerine riyâyı tercih et-me demektir. “Olgun insan, güzel söz söyleyen değil; söylediğini ya-pan ve yapabileceğini söyleyen adamdır.” Ne mutlu hakkı haykırdığı gibi, en güzel şekilde kendi nefsinde tatbik eden, özü sözünü yalan-lamayanlara!

Unutmayalım ki bu âyet bize de hitap ediyor. Allah’ın dinini, Allah’ın kitabını bilip de uygulamaya çalışmayanlar ve üstelik o dinle, o kitapla başka dinlere, başka tanrılara, başka sistemlere arka çıkmaya çalışan kimseler bu âyet-i kerimede müthiş bir şekilde kötülenmektedir. Halbuki İslâm’ın en çok övdüğü kimseler âlimlerdir. Zaten vahyi tanıyan ve iman eden tüm Müslümanları İslâm âlim kabul eder. Gerçekten yeryüzünde en kutlu, en mübarek insanlar dini bilen, dine inanan, Allah’a kul olan kimselerdir. Bu anlamda tüm Müslümanlar âlimdir. Ama bilmesine rağmen, dini pratikte göstermeyen, bilmesine rağ-men bu bilgileriyle Allah’a savaş açan kimseler, Allah’ın yerin dibine batırdığı kimselerdir.

Kitabımızda bu insanlar için iki tane örnek vardır. Bunlardan birisi bu âyet, ötekisi de A’râf sûresindeki Bel’âm âyetidir. Allah korusun, bir kimse hem

Tevrat'ı bilecek, hem Kur'an'ı bilecek ama bildiği, Allah'ın bildirdiği bu dinle Allah'a savaş açacak. Allah'a kul olmayacak ta dünya hesabı sebebiyle Allah'ın razı olmadığı bir hayatı yaşayacak. Bakın A'râf'taki âyette de Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Ey Muhammed! Onlara, şeytanın peşine taktığı ve kendisine verdiğimiz âyetlerden sıyrılarak azgınlardan olan kişinin olayını anlat."
(A'râf 175)
"Dileseydik, onu âyetlerimizle üstün kılardık; fakat o, dünyaya meyletti ve hevesine uydu. Durumu, üstüne varsan da, kendi haline bıraksan da, dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte âyetlerimizi yalan sayan kimselerin hali böyledir. Sen onlara bu kıssayı anlat, belki üzerinde düşünürler."
(A'râf 176)

Bir adam düşünün ki Allah'ın âyetlerini biliyor. Allah'ın âyetleri, Allah'ın kitabı kendisine ulaşmış. Tevrat'ı bilmiş, İncili bilmiş, Kur'an'ı bilmiş, tanımış ama bu Allah bilgisiyle Allah'a kul olma yerine Allah'a düşmanlığı tercih ediyor. Âyetlerin bilgisinden sıyrılıp farklı bir hayatın insanı oluyor. İçinde yaşadığı düzenin, toplumun menfaatlerine göre Allah'ın dinini, Allah'ın âyetlerini keyfine göre yorumluyor, çarpıtıyor ve karşılığında bir takım dünya ikballeri elde etmeye çalışıyor. Allah âyetleriyle yükselmeyi, Allah'a kullukla şeref kazanmayı istemediği, dünya menfaatlerini buna tercih ettiği, arza çakılı kalmayı, ev, bark, dükkan, tezgah, makam, mevki, para-pul peşine takıldığı, izzetsiz ve şerefsiz bir şekilde ayaklar altında sürünmeyi tercih ettiği için şeytanların kulu, kölesi olarak rezil bir hayata indirgemiştir kendisini.

Böylelerinin misâli tıpkı bir köpek gibidir ki üzerine gitseniz de solurlar, gitmeseniz de solurlar. Bir türlü doyuma ulaşmayan aç köpeklere benzerler. Hep birilerinin atacağı kemikleri beklerler. Üzerlerine gidilip kendilerine bir sıkıştırma, bir baskı yapıldığı zaman da pes edip Allah'ın âyetlerini yamulturlar, hiç üzerlerine gidilmediği zaman da kurulu düzenden yana kesilip Allah'ın dinini bozarlar. Devletten bir makam koparabilme hatırına Allah'ın dinini eğip bükerler. Zalim iktidarların bozuk düzen düşüncelerine, İslâm dışı hayatlarına Kur'an'-dan ve sünnetten destekler bulmaya, Allah âyetleriyle zalimleri desteklemeye çalışırlar.

Evet, Allah'ın âyetleriyle tanışmış, sanki onları kuşanmış birisi, sonra soyunuvermişse, bırakıvermişse âyetlerle beraberliği ve tutup şeytanın peşi sıra gidiyor, şeytan da onun peşinden gidiyor azgın ve sapkınlardan olmuşsa. İşte dünyayı içmeye, yutmaya, nefes nefese kalmaya yönelen bu kişinin örneği de tıpkı bir köpeğin örneği gibidir. Yüklenseniz, yük yükleseniz de solumaya

devam eder, bırakın salıverin yine solumaya devam eder. Eh köpek bu, yorulsa da dili bir karış dışarıdadır, kenarda beklese de dili dışarıda solur. Havaya, nefese doymaz bir varlık.

İşte şu anda görüyoruz ki mevcut düzen bir tehlikeye düştüğü zaman bu köpekler inlerinden ürümeye başlayıveriyorlar. Hesabı dün-yaya, dünyada güçlülere göre yapıveriyorlar. Dünyada kim güçlü? Hesabı ona göre yapıveriyorlar. Onlar olmadan, onların onayını almadan, onların arzuladığı bir dini kabul etmeden hiçbir yere varılmaz diyor ve Allah'ın dinini onların arzu ve istekleri doğrultusunda tahrif ediyorlar. İncil'i ve Tevrat'ı daha önce böyle insanların tahrif ettikleri gibi şimdi Kur'an bilgisine sahip olanlar da onu tahrif etmeye çalışıyorlar. Allah'ı unutuyorlar. Halbuki güç ve kuvvet sahibi sadece Allah-tır.

Oradaki ve buradaki âyetleri birlikte söyleyecek olursak, öğrendiği kitap bilgileriyle amel etmeyen, öğrendiği bilgilerle Allah'a savaş açan kimseler köpek, merkep gibidir.

"İşte bizim âyetlerimizi yalanlayan bir toplumun misâli budur." Kitap-sünnet bilgisini elde etmiş oldukları halde onları bir kenara bırakıp, yalan sayıp, yok farz edip, onların defterini dürüp kendi hevâ ve hevesleriyle bir hayat yaşayan insanların durumu budur. Hayatlarını Allah'a ve peygambere sormadan yaşayan insanların durumu budur.

Allah için bu âyetlerle kendimizi bir sorgulayalım. Eğer şu anda Müslümanız diyen bizler Allah'ın kitabıyla ve Resûlü'nün sünnetiyle ilgisiz bir hayatın içindeysek, hayatımızı Kitap ve sünnete sormadan yaşıyor veya Kitabı bildiğimiz, tanıdığımız, Allah'ın âyetlerinin bilgisine sahip olduğumuz halde yine de kitap kaynaklı bir hayata yanaşmıyorsak, o zaman bilelim ki bizler de bildiğimiz o âyetlerle yücelmek, dünya ve âhirette şerefli bir hayata talip olmak yerine dünya ve âhirette rezil bir hayatın mahkumu olanlardan olacağız. Allah âyetlerini bırakır da hevâ ve heveslerimiz istikâmetinde bir hayat yaşamaya kalkışırsak, o zaman bilelim ki biz de köpekliğe razıyız, Allah korusun.

"Allah'ın âyetlerini yalanlayan kimselerin durumu ne kötüdür! Allah zalimleri doğru yola eriştirmez." Hem Allah'ı, hem Kitabı bilecek, sonra da bildiği kitabı pratik hayata aktarmayacak. Kitabın bilgisinin sadece hamallığını yapıyor adam. İşte bu hamallığından başka hiçbir özelliği olmayan bu kimseyi Allah asla hidâyete ulaştırmıyor. Niye hidâyet etsin ki Allah böylelerine? Allah'ın âyetlerini öğrenen ama bu bilgileri Allah'la ve Müslümanlarla savaşta kullanan, Müslümanların dinlerini bozmaya çalışan, Allah'a karşı kâfirlerin yanında olmaya çalışan bu adama niye merhamet etsin Rabbimiz? Yani bildiği âyetlere karşı düşmanca bir tavır sergileyen, bildiği âyetleri uygulamaya

koymayıp, onları Müslümanlara anlatmayıp nötr bir tavır takınan kimselere Allah asla hidâyet etmeyecektir.

Allah böyle âyetlerini yalanlayan, âyetlerini ciddiye almayan, âyetlerini yok farz eden, âyetlerinin üzerini örterek, gündemlerinden düşürerek, kendi âyetlerini, kendi yasalarını Allah'ın âyetlerine tercih ederek bir hayat yaşayanları asla hidâyete ulaştırmaz. Niye hidâyet etsin ki Allah böylelerine? Çünkü bu adamlar dilleriyle, ağızlarıyla Allah'ın âyetlerine inandıklarını söylüyorlar ama hayatlarıyla hayat programlarıyla yalanlıyorlar. Âyetlere inandıklarını iddia eden bu insanlar öyle bir hayat yaşıyorlar ki, yaşadıkları hayatlarında bu inandıkları âyetlerin kokusunu bile görmek mümkün değil. Bu adamlar Allah'ın kitabını, Allah'ın âyetlerini okudular, gördüler, tanıdılar, bildiler ama hayatlarını bu âyetlerle düzenlemeye yanaşmadılar. Belki dilleriyle bu âyetlere iman ettiklerini itiraf ettiler ama hayatlarını onlarla düzenlemediler. Kitapla amel etmediler, Kitaba imanlarını pratikte göstermediler. İmanlarının tasdikçisi, imanlarının eylemcisi olmadılar. Allah'ın âyetlerini yok farz ettiler, ya da kendi hayatlarına delil getirdiler. Kendi fikirlerini desteklemede kullandılar. Kendi hayatlarının meşruiyetine malzeme yaptılar.

6. "Ey Muhammed! De ki: "Ey Yahudiler! Bütün insanlar bir yana, yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız ve bunda samimi iseniz, ölümü dilesenize!"

Dikkat ederseniz burada "ey Yahudiler" denmeyip, "ey kendilerine Yahudi diyenler, ey Yahudilik iddiasında bulunanlar" deniyor. Ey "yol budur!" diyerek Yahudilik iddiasında olanlar… Ey Hz. Mûsâ'dan sonra bu isimle anılmaya çalışanlar…

Yahudilik Hz. Mûsâ'dan sonra böyle bir anlam kazanmıştır. Çünkü Hz. Mûsâ'nın (a.s) insanlara tebşir ettiği dinin adı İslâm'dı. Hz. Mûsâ Müslümandı. Ondan önceki peygamberlerin tamamı Müslüman, hepsinin dini de İslâm'dı. Onlardan hiçbirisi Yahudi olmadığı gibi, Yahudilik diye bir din de getirmemişlerdir. Sonradan bu Yahudiler Allah'ın kendilerine gönderdiği kitabı ve o kitabın pratiği olan peygamberlerinin yolunu bir kenara bırakarak kendi hevâ ve heveslerine, içlerindeki din adamlarının, siyaset adamlarının, idarecilerinin istek ve arzularına, emir ve yasaklarına uyarak yepyeni bir din, yepyeni bir yol ihdas ederek kendi kendilerine uydurdukları, oluşturdukları bu dinin adına da Yahudilik adını verdiler.

Bu toplum, yeni girdikleri bu yolda akla hayale gelmedik zulümler işlediler. Allah'ın kitabını tahrif etmek, Allah'ın âyetlerini reddetmek, Allah'ın âyetlerini günlük hayatlarından kovmak, Allah'ın âyetlerinden habersiz bir hayat yaşamak ve hattâ kendi kitaplarını ken-dileri yazmak, kendi hayat programlarını kendileri belirlemek gibi sapıklıklar içine girdiler. Bunun yanında, Allah'ın

rahmet kapıları olarak kendilerine açtığı peygamberlere hayat hakkı tanımayarak onlardan pek çoğunu öldürdüler. Allah'ın kutlu elçilerinden kimilerinin bizzat vücudunu ortadan kaldırmak, kimilerinin yoluyla, mesajıyla, dâvetiyle ilgilenmeyerek, susturarak, takibe alarak, zulmederek, örnekliliğini ortadan kaldırarak öldürürler. Sadece peygamberleri değil, aynı zaman-da toplum içinde peygamberlerin dâvetine sahip çıkan, peygamberle ve ona gönderilen vahiyle birlikteliklerini sürdüren, vahiy bilgisine sahip olan, samimi Müslümanlara da hayat hakkı tanımadılar. İşte bu adamlara Rabbimiz şöyle sesleniyor:

"Ey Yahudiler! Bütün insanlar bir yana, yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız ve bunda samimi iseniz, haydi ölümü dileyin bakalım." Yahudiler kitabımızın başka yerlerinde anlatıldığına göre diyorlardı ki, "bizler Allah'ın sevgili kullarıyız. Allah'ın gözde kulları olarak âhiret yurdu bizimdir. Cennet bizimdir, cennet bize aittir. Yeryüzünde Allah'ın en çok sevdiği insanlar biziz. Kesinlikle bizler cennete lâyık insanlarız, cennete biz gideceğiz. Bize asla ateş dokunmayacaktır. Dokunsa bile işte sayılı birkaç gün, o kadar! Bizler şu anda yeryüzünde Allah'ın istediği hayatı yaşıyoruz. Bizler bu halimizle, bu anlayışlarımız, bu yaşayışlarımız, bu önderlerimiz, bu kitaplarımız, bu cemaatlerimiz ve bu yapılanmalarımızla kesin cennetliğiz. Bu iş garantidir!"

Rabbimiz buyuruyor ki, "bakın, eğer bu iddialarınız doğruysa, eğer gerçekten cennet sizinse, eğer sizi bu kadar seven, size bu kadar değer veren Allah yanında âhiret yurdu başkalarının değil de sadece sizinse, o cennete sadece siz gidecekseniz, diğer insanlar cehenneme gidecekse, öyleyse haydi bakalım:

"Eğer iddianızda sâdıksanız haydi hemen ölümü temenni edin bakalım. Haydi hemen ölümü isteyin. Haydi hemen ölüme. Ne duruyorsunuz? Madem Allah'ın sevgililerisiniz, madem Allah'ın dostları sizsiniz, en gözde kullarısınız, madem cennet var ve o cennet sadece sizindir, size aittir, öyleyse ne duruyorsunuz? Niye hemen ölmek is-temiyorsunuz? Niye bir an evvel o cennete ulaşmak istemiyorsunuz? Niye hemen sevgilinize kavuşmak, sevgilinizle buluşmak istemiyorsu-nuz? Niye sevgiliniz yolunda cihad edip şehadeti göze alamıyorsu-nuz? Ölümden, şehadetten bu korkunuz niye? Bu dünya hâlâ sizi niye bağlıyor böyle? Niye çakılıp kaldınız dünyaya? Bu programlarınız ne böyle? Bin yıl yaşasanız da bitmeyecek bu hedefleriniz ne böyle? Bu evler, bu barklar, bu arabalar, bu marklar, bu dolarlar, bu makamlar, bu diplomalar, bu şanlar, bu şöhretler, bu alkışlar sizi niye hâlâ hayata bağlıyor? Madem ki cennet sizi bekliyor, o halde ne duruyorsunuz? Madem ki Allah sizin dostunuz o halde ne duruyorsunuz?"

7. "Yaptıklarından ötürü, ölümü asla dileyemezler. Allah, zalimleri bilendir."

“Hayır hayır, onlar inanmayanlardan daha çok dünyaya bağımlıdırlar. Onlar inanmayanlardan daha çok ölümden korkmaktadırlar. Elleriyle işledikleri suçlar yüzünden onlar hiçbir zaman ölümü temenni edememektedirler. Elleriyle işledikleri günahlar yüzünden onlar asla ölmeyi istemektedirler. Çünkü ölümleriyle birlikte nereye gideceklerini çok iyi biliyorlar. Öldükten sonra nasıl bir hayatın kendilerini beklediğini iyi biliyorlar. Bundan dolayıdır ki Allah yolunda savaşı göze alamamakta ve başkalarının vesâyeti altında zillet içinde bir hayatın adamı olmaktadırlar.”

Sadece onlar değil, Müslümanlar arasında da kendilerinin, kendi gruplarının kesin cennetlik olduklarını iddia edenlerin de dünyaya çok bağlı olduklarını, ölümden korktuklarını görüyoruz. Evleri, ölümsüz evler; eşyaları, ölümsüz eşyalar; hayatları, ölümsüzlük üzerine bina edilmiş. Dünya meliklerinin, dünya zalimlerinin karşısında o kadar acizler ki, en küçük bir kıyamı bile göze alamıyorlar. Allah’ın dostları olduklarını iddia ettikleri halde dinlerini, inançlarını ortaya koyma cesaretinden çok uzaklar. Biz Müslümanız deme cesaretini bile gösteremiyorlar. Halbuki bu konuda Allah’ın yasası şöyledir: Cennete yalnızca Allah’a teslim olup, O’nun arzuları istikâmetinde yaşayanlar girecektir.

8. “De ki: “Doğrusu kendisinden kaçtığınız ölüm mutlaka karşınıza çıkacaktır; sonra görüleni de görülmeyeni de bilen Allah’a döndürüleceksiniz, O size işlediklerinizi haber verecektir.”

Köşe bucak kaçıp durduğunuz ölüm mutlaka size gelecektir. Ne yaparsanız yapın, ölümden kurtulamayacaksınız. Bu Rabbimizin yeryüzünde koyduğu ve asla değiştirilemez bir yasasıdır. Bu gerçeği değiştiremezsiniz. Bin yıl yaşasanız da ondan kaçıp kurtulamazsınız. Ölüm sizi hiçbir zaman bırakmayan ve hesap edemeyeceğiniz bir za-manda gelip sizi bulacak olan bir gerçektir. Öyle değil mi? Kurtulabilen var mı ölümden? Dünya üzerinde savaşan toplumlar öldü de, savaşmayan toplumlar ölmedi mi? Allah yolunda özgürce bir hayata kavuşmak için savaşanlar öldüler de, ölümden korktukları için savaşı göze alamayıp özgürlük ve şereflerini birilerine teslim edip zelilce bir hayata razı olan toplumlar ölmedi mi? Şereflice ölümü değil de yaşamayı seçenler ölümden kurtuldular mı? Cenneti seçenler öldü de, dünyacı kesilenler kurtuldu mu? Âd ve Semûd gibi âhireti unutup da dünyayı kıbleleştirenler, Firavun gibi dünyaya kazık çakma sevdasına kapılanlar ölmediler mi? Yeryüzünün en büyük saltanatına sahip Süleyman ve Dâvûd (a.s) öldü de, Nemrutlar, Karunlar yaşamaya devam mı ettiler? Kim kurtulmuş ölümden? İstediğiniz kadar kaçın, bir gün gelip sizler de öleceksiniz.

Öyleyse gelin ey insanlar, ölümden kaçmakla asla ondan kurtulamazsınız. Mutlak bir gün size ölüm gelecek ve gaybın da, şehade-tin de bilicisinin huzuruna varacak ve yaptıklarınızla karşı karşıya geleceksiniz. Bu hepimiz için

mukadder olacaktır. Allah için yaşayanlar için ölüm ancak bir başarı olacak. Başkaları içinse ölüm ötesi hayat korkunç bir kayıp olacaktır. Öyleyse gelin bunun hesabını iyi yapalım. Bundan sonra Müslümanlara bir çağrı geliyor:

9. "Ey İnananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah'ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilseniz, bu sizin için daha iyidir."

Cuma günü namaz için çağrı yapıldığında, ezanla Cuma namazına çağrıldığınızda Allah'ın zikrine koşun ve her türlü alışverişi terk edin. Bu Cuma namazına yeni bir çağrı değildir. Aslında yeni bir emir gibi anlaşılsa da, önceden de Cuma namazı vardı. Önceden de Cuma kılınıyordu ama Cuma günü, Cuma namazına çağrıldıklarında Müslümanların bu dâvete karşı gevşek davranmaları, alış-verişlerine devam etmeleri konu ediliyor ve bu konuda uyarılıyorlar. Müslümanların bu konuda Yahudiler gibi davranmamaları, ciddi olmaları, her türlü meşguliyetlerini terk ederek Allah'ın zikrine koşmaları emrediliyor.

Buradan anlıyoruz ki Rasulullah'ın emirleri Kur'an'da olmasa da, aynen Kur'an'da varmış gibi bizim için bağlayıcıdır. Rasulullah Efendimizin emirleri itaati gerektirmektedir. Zira bakın buradaki namaza çağrıdan maksat ezandır ve Kur'an'ın hiçbir yerinde namaz için ezan okunmasına dair bir hüküm yoktur. Bu Rasulullah Efendimizin koyduğu bir kuraldır. Ayrıca yine Cuma namazının vakti, rekatları, kılınış şekli ve Cuma hutbesine dair Kur'an'da bir bilgi mevcut değildir. Bütün bunlar Rasulullah Efendimizin uygulamasıyla bilinmektedir. "Öyleyse şer'î hükümler sadece Kur'an'da beyan edilmiştir, bizi sadece Kur'an bağlar, onun dışında başka hiç bir kaynağa ihtiyacımız yoktur" diyen kimse sadece sünneti değil, aynı zamanda Kur'an'ı da reddettiğinin farkına varmalıdır. İşte bu âyet bunun en güzel örneğidir.

Ey Müslümanlar, Cuma günü namaza çağrıldığınızda Allah'ın zikrinin yapıldığı, Allah'ın şanının, şerefinin yüceltildiği, yalnız Allah'a kulluğun ilân edildiği, yalnız O'nun büyüklendiği Cuma'ya koşun. Yahudilerin Cumartesi, Hristiyanların da pazar günlerine karşılık, Rabbi-miz Müslümanlara da Cuma günü Cuma namazını farz kılmıştır. Rab-bimiz buyuruyor ki, "ey mü'minler, haftalık bir şûra mahiyetinde olan böyle toplumsal bir göreve, toplu olarak icra edebileceğiniz bir eyleme çağrıldığınız zaman hemen bireysel meşguliyetlerinizi terk edin ve zikrullaha sa'y edin. Koşun, koşarak gelin anlamına değildir buradaki say.

Arapça'da sa'y sadece koşmak anlamına değil, gayret göstermek, çabalamak, ciddiye almak, ciddiyet göstermek anlamlarına gelir. Çünkü Ebu Hureyre efendimizin rivâyet ettikleri bir hadislerinde Rasulullah Efendimiz Müslümanları koşarak mescide gelmekten menetmiş ve temkinli bir şekilde vakarla gelmelerini emir buyurmuştur.

Buradaki zikirden, zikrullah'tan kasıt Cuma namazı, Allah'ın emirlerinin, arzularının, yasaklarının duyurulup ilân edildiği Cuma hutbesidir. Rabbimiz Cuma hutbesine zikrullah dediğine göre, Cuma hut-besinde sadece Allah'ın zikri, sadece Allah'ın adının yüceltilmesi, sadece Allah yasalarının konuşulması, sadece Allah talimatlarının gündeme getirilmesi gerekmektedir. Böyle değil de günümüzde olduğu gibi hutbede egemen güçlerin, zalim iktidarların isimlerinin anılması, onların talimatlarının, yasalarının konuşulması ve onlara duaların edilmesi zikrullah değil, zikru'ş-şeytan olacaktır.

Namaz ve hutbeye çağrı olan ikinci ezan okunur okunmaz tüm alış-verişler, tüm konuşmalar, tüm meşguliyetler terk edilmelidir. Fa-kihlerimiz ezan okunduğu andan itibaren Müslümanı mescide gitmekten alıkoyan her tür meşguliyetin haramlığı üzerinde ittifak etmişlerdir. Bazen böyle bir şey başka bir şey sebebiyle haram oluverir. Alış-veriş helâldir ama, Cuma günü Cuma ezanı okununca haramdır. Örneğin yemek helâldir ama ramazanda yemek, yahut içkiyle yemek haramdır. Veya kişiye Kur'an ve sünneti öğrenmekten alıkoyan, dini öğrenmekten alıkoyan, Allah'ın istediği kulluğu icra etmekten alıkoyan her şey, yemek içmek de dahil haramdır.

Her türlü meşguliyet terk edilip Cuma'ya gidilecek. Hattâ kişinin karısıyla meşru münasebeti bile o anda haramdır. Bu haramlık, Cuma namazının kılınıp bitmesine kadar devam eder.

"İşte bu, çağrıyı duyar duymaz her türlü meşguliyeti terk edip Allah'ın zikrine yönelmeniz sizin için alışverişten de, tüm kazançlardan da daha hayırlıdır. Hem dünyanız için hem de âhiretiniz çok daha hayırlıdır eğer bilirseniz, anlarsanız."

10. "Namaz bitince yeryüzüne yayılın; Allah'ın lütfundan rızık isteyin; Allah'ı çok anın ki saadete erişesiniz."

Âyetin anlamı, namaz biter bitmez hemen turlar düzenleyin değildir. Bu alış-veriş yasağının bitişinin beyanıdır. Artık Allah'ın fazlından, kereminden rızık aramanızda sizin için bir sakınca yoktur. Tıp-kı ihramlıyken avlanma yasağı içinde olan Müslümanlara, ihramdan çıkınca artık avlanın şeklindeki beyanı gibi... Dağılın, Allah'ın dininin yüceliğiyle yücelmek, Allah'ın zikriyle yücelmenin devamını kazanmak üzere, ilim talebine gitmek, bir Müslümana âyet ve hadis anlatmak, bir hasta kardeşinizin ziyaretine gitmek veya bir Müslümanın defin ve teçhizinde bulunmak gibi dağılın. Çoluk-çocuğunuzun rızkını Allah'ın fazlından aramaya dağılın. Hutbede öğrendiğiniz Allah'ın dininin tüm dünyaya yayılması için çaba sarf etmeye dağılın. Duyduğunuz, öğrendiğiniz âyetleri Allah kullarına öğretmeye, anlatmaya gidin.

Allah’ı çok çok zikredin. Hayatınızın her bir konumunda sizden istediği kulluk birimleriyle Rabbinizi hatırlayın. Rabbinizin âyetlerini, kitabını, kulluk maddelilerini hatırınızda canlı tutun. Yolunuzu hep Rab-binizle bulun. Rabbinizi gündeme alın, Rabbinizin istediği kulluğu hep gündeminizde tutun. Allah bizden gündem istiyor. Kendisini gündeme almanızı istiyor. Başkalarını gündeme aldığımızdan çok O’nu gündemimize almamızı, daha çok O’nu konuşmanızı, daha çok O’nu övmenizi, daha çok O’nun âyetleriyle meşgul olmanızı istiyor. Siyasetinize Allah hakim olsun, Ekonominize Allah hakim olsun. Kılık-kıyafetinize, eğitiminize, hukukunuza, evlenmenize, boşanmanıza, ölümünüze, diriminize, gecenize, gündüzünüze ve tüm hayatınıza Allah hakim olsun istiyor. Allah bizden kendisini, Kitabını ve elçisini gündeme almamızı istiyor.

Zikir budur zaten. Allah bizden zikir istiyor. Allah’la, Allah’ın diniyle şereflenmek, Allah’ın kitabını gündem yapmak ve tüm dünyada Allah’ı tanıtmak üzere bir savaşın içine girmek. İşte zikir budur. Umulur ki böylece felâha erersiniz, dünyanız da, âhiretiniz de güzel olur.

Cuma namazını kılın ve Allah’ı çok çok zikredin. Namazda aldığınız mesajı namaz sonrası hayatınızda unutmayın. Hayatınızı namazınız düzenlesin. Namaz kaynaklı bir hayat yaşayın. Namazınızla hayatınız doğru orantılı olsun. Cuma hutbesinde size intikal ettirilen Allah zikrine, Allah programına riâyet ederek bir hayat yaşayın. Umulur ki o zaman felâha erersiniz. Umulur ki o zaman kurtulanlardan olursunuz. Umulur ki o zaman dünyanız da, âhiretiniz de güzel olur.

Bu âyet Cuma gününün tatil edilmesini emreden bir âyet değildir. İslâm’da böyle zarûrî bir tatil emri yoktur. Hristiyanlar pazar gününü, Yahudiler de Cumartesi gününü tatil ilân etmişlerdir. Âyette böyle bir emir olmadığı halde eğer günümüzde ihtiyaç olarak Müslümanlar için bir tatil günü zarureti doğarsa, elbette tüm Müslümanların bu fârizayı rahat bir şekilde yerine getirebilmeleri için bu Cuma günü olacaktır.

Ama Müslümanlar egemenliklerini kaybedip esir konuma düştükleri için bu konuda söz hakları yoktur. İşte görüyoruz, Hristiyanlar kendileri, kendi ülkelerinde inançları gereği kutsal kabul ettikleri pazar gününü tatil yaptıkları gibi, hâkimiyetleri altında bulundurdukları tüm ülkelerde de bunu kabul ettirmişlerdir. Halbuki bu ülkelerin çoğunda Hristiyan nüfus ya hiç yoktur, ya da yok denecek kadar azdır. Yahudiler Filistin’de Yahudi devletini kurar kurmaz, ilk iş olarak pazarı tatil günü olmaktan çıkarıp cumartesiyi tatil olarak ilân etmişlerdir. Onlar Yahudi, onlar Hristiyan da biz neyiz bilmem? Her ikisinin tatilini tatil kabul ettiğimize göre, herhalde yarı Hristiyan yarı Yahudi bir toplumuz biz. Rabbim bize şuur versin ve bir an evvel Allah zikri, Allah kitabı istikametinde bir hayata, kendimize ait olan bir programa kavuşmuş olalım.

11. "Ey Muhammed! Onlar bir kazanç veya bir eğlence gördüklerinde, seni ayakta bırakarak oraya yöneldiler. De ki: "Allah katında olan, eğlenceden de kazançtan da hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en iyisidir."

İşte bu husus Cuma namazının hükümlerinin beyan edildiği yukarıdaki âyetlerin inmesine sebep olan hadisedir. Onlar bir kazanç, bir ticaret, bir menfaat, bir eğlence gördüklerinde ona yönelerek seni ayakta kendi halinde bıraktılar. Halbuki Allah katında olanlar, Allah'ın dünya ve ukbâ mükafatları o yöneldikleri kazançtan da, eğlenceden de çok daha hayırlıdır.

Bu hadise İbni Abbas, Ebu Hureyre, Hasan Basri ve daha pek çok sahâbe tarafından şu şekilde anlatılır:

"Bir Cuma vakti Şam'dan Medine'ye bir ticaret kervanı gelir. Allah'ın Resûlü hutbede sahâbeye hitap etmektedir. Kervanın sesini duyan sahâbe, Allah'ın Resûlü'nü hutbede terk ederek kervana koşar. Buhârî, Müslim ve Tirmîzi'nin Cabir bin Abdillah'dan rivâyetine göre, Rasulullah'ı dinleyen mescitte sadece 12 kişi kalmıştı. Hattâ bu durumu gören ve çok üzülen Allah'ın Resûlü: ***"Eğer hepiniz çıkıp gitseydiniz mescit üzerinize ateş olurdu"*** buyurmaktan kendini alamamıştı. İşte bu hadise üzerine Rabbimiz bu âyetlerini indiriyor ve Müslümanları uyarıyordu. Rivâyetlere göre Rasulullah'ın yanında kalan o 12 kişiden 10'u Aşere-i Mübeşşere idi.

Âyet-i kerimede bir kazanç veya bir eğlence gördükleri zaman buyuruluyor. Kazançtan maksat ticaret kervanı, eğlenceden maksat ta kervanın gelişini duyurmak için çaldıkları def, davuldur. Sahâbenin pek çoğu ticaret kervanına yönelerek mescidi terk eder, Allah'ın Resûlü'nü hutbede yalnız bırakırlar. İşte bu ifadelerle Rabbimiz tarafından böyle davranan sahâbe kınanmakta ve bir daha böyle yapmamaları konusunda uyarılmaktadır.

Bazıları bu hadiseyi sahâbeyi kınamak için kullanmak istemiştir. Onlara göre sahâbenin bu davranışı dünyayı âhirete, ticareti cennete, kervanı peygambere ve Allah'ın rızasına, malı, namaza tercih anlamına gelmektedir. Sahâbeyi bunlarla itham etmeye çalışırlar. Fakat bu Allah'ın kutlu toplumuna yapılabilecek en büyük iftiradır. Bunu ancak gerçeklere gözlerini yummuş bir insan söyleyebilir. Sahâbeyi tanıyan bir insanın böyle bir şeyi söylemesi asla mümkün değildir.

1- Bir kere bu hadise Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicretinden çok kısa bir süre sonra meydana gelmiştir. Yani şirk toplumundan kopup gelen, küfür ortamından ayrılıp gelen sahâbenin henüz sosyal eğitiminin yeni başladığı bir dönemde olmuştur.

2- Bu dönem, Mekke müşriklerinin uyguladıkları ekonomik ambargolar sonucu Müslümanların çok sıkıntı çektikleri, günlük ihtiyaçlarını karşılamakta büyük zorluklar yaşadıkları bir dönemdi. İbni Cerir'in beyanıyla halkın, çocukların açlıktan ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulundukları bir dönemde oluyordu bu hadise. Böyle sıkıntılı bir dönemde bir kervan gelir ve bir anlık bir gaflet sonucu Müslümanlar kervana yönelir. Değilse Mekke'de bu kutlu insanların dinleri için nelere katlandıklarını çok iyi biliyoruz. Şi'b-i Ebi Talip'te üç yıl neler çektiklerini, hicret esnasında mallarının, mülklerinin, evlerinin-barkla-rının, karılarının, kızlarının, dükkanlarının, tezgahlarının üzerine nasıl bir kilit vurup, her şeylerini arkada bırakıp Medine'ye geldiklerini biliyoruz. Allah için, peygamber için her şeylerini nasıl ayaklarının altına aldıklarını biliyoruz.

Bu âyet-i kerime nasıl ki sahâbeyi kınayanları teyit etmiyorsa, aynı zamanda bunun tam tersini yaparak sahâbenin mâsum olduğunu, sahâbenin hiç bir şekilde asla günah işlemez olduğunu, hata yap-maz olduğunu söyleyip onları göklere çıkarmaya, melekleştirmeye çalışanları da doğrulamaz. Bu anlayışın ikisi de Kitap ve sünnetin anlayışına terstir. Zira sahâbe-i kirâm efendilerimizin pek çoğunun taşıdığı birçok zaafları Rabbimiz Kur'an'ın pek çok yerinde zikretmiş ve onları zaman zaman açığa çıkan bu zaaflarından ötürü uyarmıştır. Ancak bütün bu uyarılara, bu kusurlara rağmen sahâbe-i kirâm efendilerimizin Rabbimiz tarafından affedildiği, Allah katında yakınlık kazandığı da yine bu kitapla ortaya konmuştur. Sahâbe hiçbir zaman mâsum bir melek değildir. Elbette onlar da bu dünyada doğmuş, bu dünya şartlarında yaşamış insanlardır. Ancak bizlerden ve diğer insanlardan farkları, onları Allah'ın Resulü eğitmiştir. Onlar Rasulullah Efendimizi gör-müşler, onun imanına, takvasına, teslimiyetine, namazına, orucuna, hayatına şahit olmuşlardır. Onları Rasulullah eğitip terbiye etmiştir.

Tabii ki bu eğitim bir günde, bir ayda, bir yılda olmamıştır. Bu eğitim Resul rehberliğinde yıllarca, aşama aşama devam etmiştir. Sa-hâbe toplumu içinde gerek bireysel, gerek toplumsal ne zaman bir za-af ortaya çıkmışsa, Allah ve Resûlü o zaafa dikkat çekmiş ve sosyal bir yasa gereği tedricen bu zaaf ortadan kaldırılmıştır. İşte burada da Cuma esnasında zuhur eden bir zaafa Allah dikkat çekmektedir.

Bu âyet bize de bir uyarıdır. Eğer şu anda kervanlar, oyunlar, eğlenceler, mallar, mülkler, dükkanlar, tezgahlar, altınlar, gümüşler, hesaplar, kitaplar bizi de Allah ve Resûlünden uzaklaştırıyor, Resûl'ü kendi başına bıraktırıyor, Kitap ve sünnetin hatırını sormaktan alıkoyuyor, başka zikirlerle, başka gündemlerle uğraşıyor, bunları dinimizin önüne geçiriyorsak, o zaman biz de bu âyetin uyarısıyla karşı karşıya olduğumuzu unutmayalım. Unutmayalım ki Allah'ın zikri, Allah'ın kitabı ve elçisinin sünnetiyle beraber olmak, şu içine gömüldüğümüz oyun ve eğlencelerden daha hayırlıdır. Unutmayalım ki Allah'la

beraber olarak, Allah'ın istediği bir hayat yaşayarak Allah'a kavuşmayı hedeflemek, tüm dünya ve içindekilere sahip olmaktan daha hayırlıdır. Rı-zık mı istiyorsunuz? Dünyayı kazanmak mı istiyorsunuz? Yine O'nun peşinde koşun. Âhiret mi istiyorsunuz yine O'nun dininin peşinde koşun. Çünkü gerek dünya, gerekse âhiret rızıklarının vericisi Allah'tır. Vel hamdü lillahi Rabbi'l âlemîn